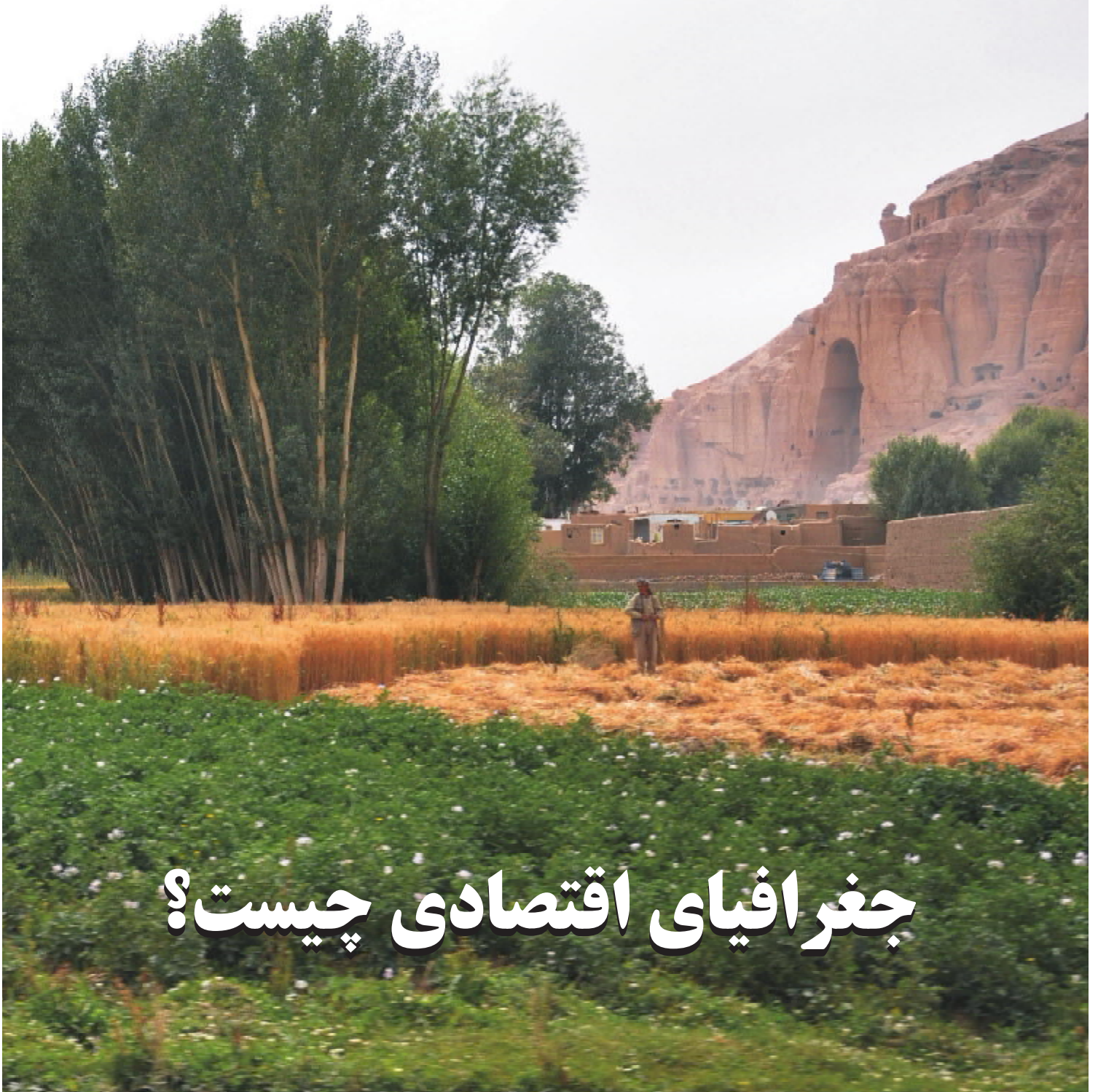

بانک

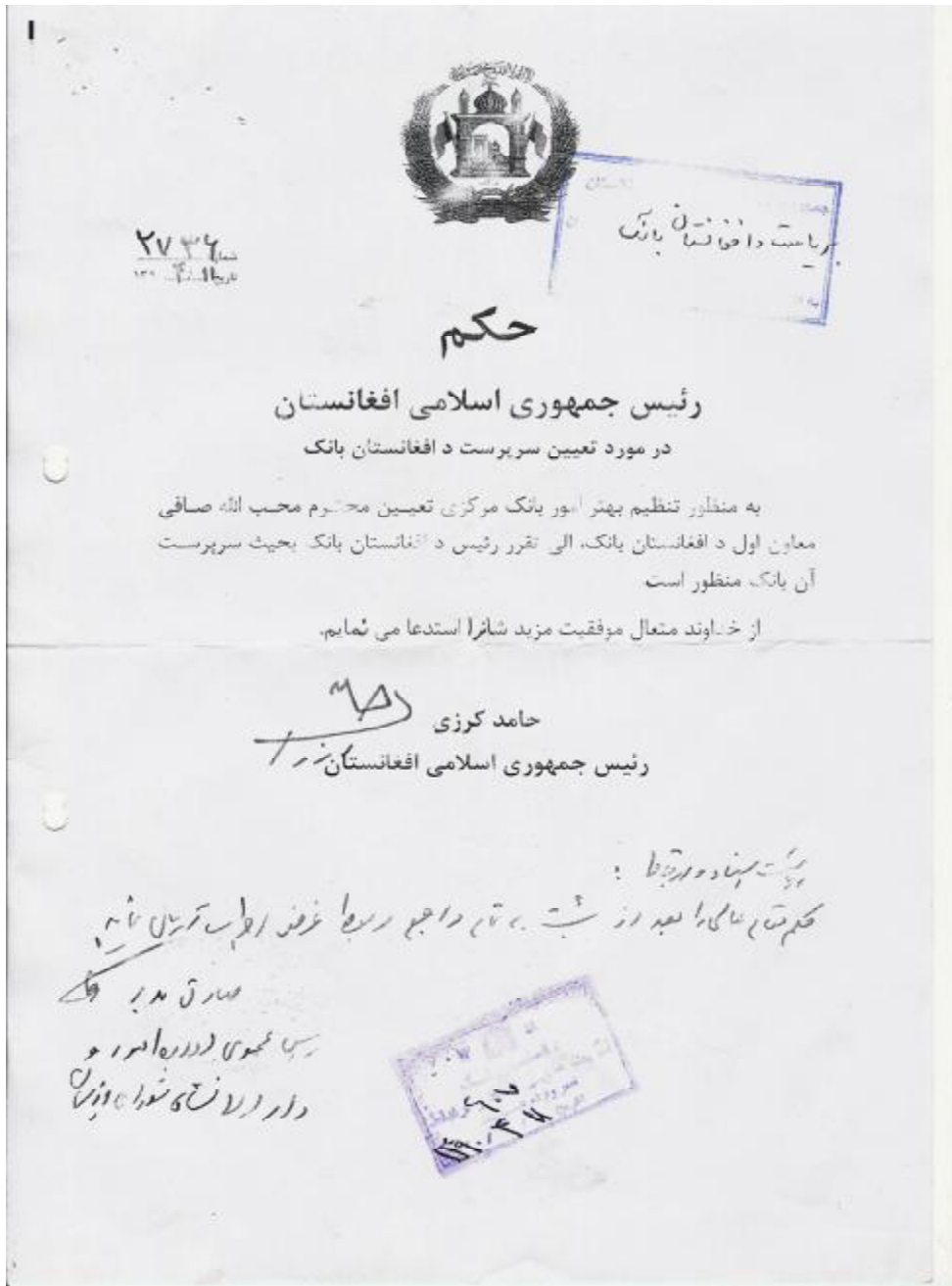

د افغانستان بانک خپرونه، پنځم کال، نه څلورېنځمه گڼه د ۱۳۹۰ کال د چنگاښ میاشت

جغرافیای اقتصادی چیست؟

فرمان شماره ۲۷۳۶ مورخ ۱۱ / ۴ / ۱۳۹۰ مقام عالی ریاست جمهوری اسلامی افغانستان در مورد سر پرستی ریاست کل د افغانستان بانک به محترم محب الله صافی معاون د افغانستان بانک بدین شرح مواصلت ورزیده است.

در ملاقاتی که محترم محب الله صافی معاون اول د افغانستان بانک با آمرین، مدیران عمومی و کارمندان د افغانستان بانک در تالار کنفرانس های بانک مرکزی انجام داد در رابطه به ادامه سیاست های پولی و مالی افغانستان، نظارت معقول و دقیق از نظام بانکی، اداره درست امور و پیشبرد روند کاری به صورت نورمال تأکید نموده و یک بار دیگر توجه مزید منسوبین را به وظایف خطیر شان درین مقطع زمانی خاص معطوف داشته روی پیشبرد امور کاری د افغانستان بانک با در نظر داشت تطبیق پلان استراتژی یک پنجساله د افغانستان بانک تأکید ورزید.

متعاقباً انجنیر عبدالصمد یادگاری مدیر عمومی خدمات به نمایندگی از آمرین دیپارتمنت ها و کارمندان، طی صحبتی مختصر وعده همکاری سپرده اطمینان داد که منسوبین د افغانستان بانک مثل همیشه در پیشبرد امور محوله از هیچگونه سعی و تلاش دریغ نمیورزند.

د دې ګڼې مطالب

د کابل بانک په باب مطبوعاتي کنفرانس کې د افغانستان بانک ...

رشد انتقالات بانکي توسط شبکه های مخابراتی موبایل

د افغانستان بانک قانون

د ننگرهار په ولایت کې د افغانیو د دودولو ...

همایشی بخاطر ترویج پول و جلوگیری از فرسایش بیش ...

پول شویی و چگونگی تأثیرات زیانبار آن بالای اقتصاد افغانستان

د افغانستان او روسیې د سوداگریزو اړیکو بیا ټینګښت یو ...

د چک ډولونه او د هغې ګټې

بازار یابی چیست؟

حریق پول، شفاف ترین پروسه کاری در کشور

اداره ثبت مرکزی افغانستان ACBR برای فعالیت های ...

اقتصاد کلان چیست؟

BANK بانک

صاحب امتیاز: د افغانستان بانک

مدیر مسوول: محمد کبیر کاووسی

گزارشگران: عبداللطیف بایانی و عبدالحفیظ شاهین

دیزاین: عبدالقیوم رووف ارغند

فوتو راپورتر: زیرک ملیا

همکار تخنیکي: یما عقیف

ترجمه: شفیق الله بارز، عین الله عیان و کامران پوپل

آدرس د افغانستان بانک

آمریت عمومی اسناد و ارتباط

تلیفون: ۰۰۹۳۲۰۲۱۰۳۸۱۵ / ۲۱۰۴۷۶۱

فکس: ۰۰۹۳۲۰۲۱۰۰۳۰۵

پست الکترونیکی: magazine@centralbank.gov.af

صفحه الکترونیکی: www.centralbank.gov.af

استفاده بهینه از منابع طبیعی زیر زمینی و معادن شکوفایی اقتصادی را بار میآورد

درین اواخر اخبار زیادی در رابطه به سروی، استخراج و بکار اندازی معادن و منابع زیر زمینی افغانستان پخش میگردد. استفاده از منابع زیر زمینی و معادن در کشور ما با وجودیکه پیشینه طولانی دارد، اما از گذشته ها چند ماده معدنی محدود به شکل بسیار ابتدائی و غیر معیاری استخراج میگردد که زغال سنگ، سنگهای تعمیراتی و نفت و گاز شبرغان را می توان یاد آوری کرد.

این موضوع غیر قابل انکار است که رشد و شکوفایی اقتصادی یک کشور، منوط و مربوط به ایجاد و بکار اندازی مراکز تولیدی و صنعتی میباشد و صنعتی شدن یک سر زمین نیز مسلماً به بکار گیری و استخراج معادن و منابع زیر زمینی آن ارتباط می گیرد. که بدون استفاده از منابع طبیعی و زیر زمینی رشد و پیشرفت اقتصادی محال و غیر ممکن است.

از سوی دیگر با بکار اندازی معادن زمینه دریافت شغل برای صدها تن از هموطنان ما فراهم میگردد.

بر اساس سروی انجام شده ارزش معدن مس عینک ۸۸ میلیارد دالر تخمین شده که میتواند برای حدود ۵۰۰۰ تن هموطن چانس دریافت شغل مهیا گردد.

کار های مقدماتی برای سروی معادن افغانستان نمایانگر موجودیت منابع سر شار و بزرگ مواد طبیعی زیر زمینی میباشد که از نگاه کمی و کیفی در سطح فوق العاده بالا قرار دارد که میتواند نوید و خبر خوشی برای صنعتی شدن و رشد اقتصادی کشور در آینده باشد.

بر اساس اظهار مقامات وزارت معادن: ارزش ذخایر طبیعی و معادن افغانستان بیشتر از سه تریلیون دالر تخمین شده است.

در پهلوی اینها معادن مس عینک لوگر، آهن حاجیگک، نفت و گاز و شبرغان که ضرورت اساسی فعلی محسوب میگردد باید کار جدی و اساسی بالای آنها صورت گیرد.

عملی شدن و بکار اندازی موارد فوق می تواند باعث رشد و توسعه صنایع شده و در نهایت منتج به شکوفایی اقتصادی گردد که رفاه همگانی را در قبال خواهد داشت. ●

یاد آوری

به غیر از سرمقاله که دیدگاه رسمی د افغانستان بانک است، مسوولیت مضامین و مقالات دیگر به نویسندگان آن بر میگردد، همچنان استفاده از تصاویر مجله بانک با ذکر مأخذ مجاز است.

د کابل بانک په باب مطبوعاتي کنفرانس کې د افغانستان بانک د لومړي مرستيال څرگندونې

دې په خپل وخت د دولت رئيس صاحب او د هغه کميسيون سره چې د قضاياوو، خصوصاً د پاليسيو په حساب و له هغوي سره شريک شوي دي، نن هم په همدې اړوند يوه غونډه جوړه شوې، تر څو دا پرمختگونه له رسنيو سره شريک کړو، ځکه چې زياترو رسنيو او عوامو خلکو ته د کابل بانک قضيه پيره توده ده. همدا ډول غواړم چې د ورکو يا غلا شويو پيسو په هکله

بانکدارۍ او مالي نظام په هکله د څرگندونو په ترڅ کې وويل: نن د دې ورځ رارسيدلې چې د خبري غونډې غوره ټکي له رسنيو سره شريک کړو او هغه پرمختگ چې د کابل بانک د قضاياوو په هکله تر اوسه پورې شوی دی، څه موده وړاندې د مرکزي بانک ښاغلي رئيس صاحب هم له تاسو سره شريک کړي وو، کوم پرمختگونه چې تر اوسه پورې شوی

د افغانستان بانک د لومړي مرستيال ښاغلي محب الله صافي له خوا د پيسو د نړيوال صندوق د مرستو د څنډيدو او د کابل بانک په اړوند د روان کال د چنگاښ په لومړي نيټه د ټولنيزو رسنيو د گڼ شمېر خبريالانو په گډون د افغانستان بانک د کنفرانسونو په تالار کې يو مطبوعاتي کنفرانس جوړ شو. د کنفرانس په پيل کې ښاغلي محب الله صافي گډونوالو ته د افغانستان

او د هغه وجوهات دا دي د کابل بانک ثابتې شتمنۍ پورونه او يا بالذات پورونه د پور وړو له ډلې نه وو، د باختر تلويزيون، په مزار کې د نفتو زيرمه، د استقلال ښارگوټي کې ۱۴۹ آپارتمانونه، د کانکس ۴۰ کورونه او پنځوس کاماز موټرونه دا هغه څه دي چې د بیدنگ لپاره وړاندې شي او پرې مناقصه او پيسې ترې ترلاسته شي، له نيکه مرغه د باختر تلويزيون، نفتي زيرمې او کورونه د رسنيو له لاری اعلان ته ورکړل شوي او د دوو اونيو په ترڅ کې کيدای شي خپل وروستي پروا ته ورسيري او يو څه اندازه پيسې

ورکړي. د وخت د معلومولو په اړوند مهم ټکي دا دي، دا د مرکزي بانک د عالي شورا له واکونو څخه ده چې ورسره خبری وشي، خو په يو مناسب وخت کې، که چيرته ارقام ډير لوړ وي يعنې پور ډير زيات وي، بايد داسې مناسبه موده وټاکل شي، خو پيسې ټولې تر لاسه شي، انشاءالله کله چې د عالي شورا نظر واخلو بيا به يې له تاسو سره شريک کړو.

پدې ۴۸۳ ميليونو کې ۶۲،۵ ميليونه کيش راغلی دی، بانک ته په راتلونکي دوو اونيو کې امکان د دی هم شته چې د کيش اندازه نوره هم لوړه شي

هم يو څو ټکي له تاسو سره شريک کړم.

په تير مطبوعاتي کنفرانس کې شاوخوا ۳۱۶ ميليونه ډالر معلوم شوي ؤ او د معلوميدو تر څنگ کومو خلکو چې پورونه اخيستي ؤ، له هغوي څخه اسناد اخيستل شوي او خپل پور يې منلی دی او حتی د بيا ورکړې ژمنه يې هم کړی ده، ځکه چې دا اسناد پخواني نه وو او په ځينو پورونو کې دوه ډوله مسايل موجود ؤ. چې اوس مهال په ټوليزه توگه ۴۸۳،۶ ميليونه ډالر معلوم شويدي او د هر يو اندازه هم معلومه شوې ده او ژمنه يې کړی چې دا پورونه بيرته

لاس ته راشي او بیا به د استقلال د ښار گوتې کې ۱۴۹ اپارتمانونه، کاماز موټرونو او نور هغه شتمنی چې لا تر اوسه د تصفیې مدیریت په هغې باندې کار کوي ترڅو معلوم کړي، چې په کومو شتمنیو کې د کابل بانک ونډه لرونکي شامل دي چې دغه مسایل حقوقي بڼه لري او د هر ونډه لرونکي اندازه به پکې معلومه شي او بیا به اعلان شي. خو زه د رسنیو له لاری غواړم ووايم چې ټول هغه پوروي چې له کابل بانک څخه یې پور اخیستی او تر اوسه پورې د تصفیې مدیریت ته حاضر شوي ندي، تر څو خپله مسله تصفیه کړي، که نه نو د حکومت چې کومه ژمنه له مونږ سره کړې هغه ډیره جدي ده او امکان لري چې په راتلونکي څو ورځو کې عدلي او قضایې ارگانونه پدې اړه عمل وکړي او دوي به د سختو ستونزو سره مخ شي.

په ټولیزه توګه ۴۸۳ ملیونو ډالرو په هکله غواړم لږ رڼا واچوم او تاسو ته څرګند کړم چې پدې کې د سهم مسئله نشته. ځکه چې دا پورونه بالذات اخیستل شوي دي، دا بیل مسله ده، اصل مبلغ پدې کې ۱۷۹ ملیونه دي چې ټکټانه یې تثبیت شوې ټکټانه ده یعنې ۷۹،۵۸ ملیونه ده، د ټکټانې اندازه د لسو نه تر شلو فیصداو په دغه بینریت کې ده، یعنی مشخصه نده چې د چا

لس، د چا پنځه لس او د چا اولس تر شلو پورې دی چې دوي پکې د ټکټانې نرخ قبول کړی وو چې د هغه په اساس ۷۹،۸۵ ملیونه کېږي، نور طلبات چې تثبیت شوي دي، ارقام او اسناد یې هم تر لاسه شوي او حتی قبول شوي هم دي چې ټول ۳۲۸ ملیونه کېږي.

عادي پورونه د کابل بانک هغه پورونه چې پوروي یې حاضر دي چې بیرته یې ورکړي نورمال دي. خو اوس هم د پور په حالت کې دي خو داسې پورونه نه دي چې صعب الحصول حالت ته تللي وي، چې ټول ۴۹ ملیونه کېږي، د شاهین صرافی پورونه ۳۰ ملیونه دي او هغه شتمنی چې تر اوسه پورې تثبیت شوي نه دي او په تخمینی توګه قیمت ګذاري شوي دي چې په کې اپارتمانونه، موټرې او زیرمې شاملې دي چې شاخوا ۱۱۱،۱ ملیونه کېږي په تفصیل سره ۴۸۳ ملیونه پدې شکل سره دي، انشاء الله د دې امکان شته چې تر راتلونکو دوو اوونیو پورې د مونږ کیش لږ تر لږه ۷۰ ته ورسېږي او دغه کوم اعترافونه او د پورونو نوی فایلونه چې د تصفیې د مدیریت له خوا جوړ شوي دي شاوخوا ۵۰۰ ته ورسېږي. په دې برخه کې مهم خبره دا ده چې

زیاتره خلک یې پوښتنه کوي او ووايي هغه پور چې دولت ورکړی د هغې برخلیک به څه وي، په دې برخه کې زه ووايم که چېرې حکومت د تصفیې له مدیریت او مرکزي بانک سره لازمه مرسته وکړي نو په ځواب کې به یې مونږ بیرته خپلې پیسې لاس ته راوړو، پور پخپله ختمیږي، خو دلته یو بل ښه آپشن هم شته او هغه دا دی چې یو څو پیسې دي او بل یې بالذات پخپله کابل بانک اوس هم موجود دی او په راتلونکي کې کیدای شي په خصوصي سکتور بدل شي چې په پایل کې به یې یو څه اندازه عواید او پیسې نورې هم تر لاسه شي، نو په مجموع کې ووايم کومې پیسې چې دولت د افغانستان بانک څخه کابل بانک ته ورکړې یو څه وخت په بر کې نیسي، ځکه چې دا د بېرې کار ندي، انشاء الله چې ډېر ژر به تر لاسه شي، خو بیا هم نوموړو پورونو څخه غواړم چې د تصفیې مدیریت ته راشي خپل مسایل ټول تصفیه کړي. •

رشد انتقالات بانکی توسط شبکه های مخابراتی موبایل

ترقی خواه قرار داشت و باید آنرا طی مینمود، است. اکثر کشور های عقب مانده و صادر کننده محصولات ابتدایی اکنون میتوانند عصری ترین شبکه های مخابراتی بزرگ و بیسیم را در مدت زمان نهایت کوتاه نصب و فعال نمایند.

جوانب منفی و نواقص رشد زود هنگام از طریق ایجاد همچو شبکه ها، مستلزم سرمایه گذاری هنگفت و بر عهده گیری احداث زیر بنا های مربوطه قبل از کسب عواید و نفع در مراحل ابتدایی آن میباشد. بناً تعهد و

تجارت شرکت های کوچک در کشور های رو به توسعه گردیده است. ولی تأسیس شبکه های مخابراتی موبایل در کشور های در حال رشد همچنان عاری از مشکلاتی چون: مصارف هنگفت پیش پرداخت و خطرات ناگوار نیست.

طریقه کوتاه ولی گران یکی از جوانب مثبت و فواید ترقی زود هنگام برای کشور های در حال رشد، انصراف از مراحل تکاملی اقتصاد و فن آوری که در گذشته ها سد راه کشور های

وسایل ارتباطی سیار، اقتصاد های نوپا را قادر ساخته است تا مراحل انکشافی معمول را پشت سر گذارند.

ایجاد و توسعه شبکه های مخابراتی موبایل و یا به اصطلاح تیلیفون های موبایل کشور های رو به ترقی را قادر میسازد تا آنچه را زمانی، یکی از مراحل اجتناب ناپذیر ترقی و تعالی یعنی تأسیس سرویس پسته رسانی ملی و شبکه مخابراتی متکی بر ارتباط زمینی بشمار میرفت، پشت سر گذارند. قیم رو به کاهش فی دقیقه، سهولت استفاده و توسعه

روز افزون شبکه های مخابراتی موبایل باعث آن گردیده است تا همچو کشور ها از چند مرحله رشد اقتصادی که در گذشته ها مدت ها را در بر میگرفت، انصراف نمایند. تکثیر و کثرت استفاده از تیلیفون های همراه، در حال تغییر فرایند شکل گیری رشد اقتصادی میباشد. همچو وسایل ارتباطی نسبتاً ارزان، عاملین عمده توسعه اقتصادی را توانمند ساخته و آئنده مراجع را که قبلاً متکی بر وسایل مخابراتی نامنظم و بیرونی دور افتاده بودند، به تصمیم گیرندگان اصلی با دسترسی مستقیم به معلومات مورد نیاز مبدل ساخته است. تیلیفون های همراه در مدت کمتر از دو دهه باعث تغییر شکل شیوه زراعت، بازار یابی، ماهیگیری، حمل و نقل، آبیاری، بانکداری و نحوه پیشبرد

تضمین سرمایه گذاری در این سکتور اغلب متکی بر شهرت، ظرفیت و سابقه کاری سرمایه گذار نیز است.

به نزدیک ترین بانک موبایل مراجعه نمائید!

اکنون تلفون های موبایل میتوانند وسیله اتصال شهروندان به نظام مالی ایشان قرار گرفته و آنها را به پروسه رشد اقتصادی کشور شان مستقیماً سهیم سازد. حالا هر فرد میتواند با استفاده از سیستم های بانکداری موبایل و پرداخت مصارف بسیار ناچیز به اعضای فامیل خویش و سایر مراجع، پول ارسال و دریافت نماید. یک دهه قبل، بانکداری موبایل شاید به عنوان نمایندگی های سیار بانک ها محسوب می شد، ولی در عصر فعلی، بانکداری از این طریق، عبارت از کاربرد وسایل سیار و بدون سیم جهت اجرای معاملات ابتدایی بانکی در سر تا سر جهان است.

ضروریات مالی خانواده های نادار، پیچیده تر از آن است که بیشتر مردم آنها کاملاً درک نموده بتوانند. این نوع خانواده ها با خرید موادی یا مواد ساختمانی پس انداز مینمایند، در بدل تضمین صندوق اعانه مراسم عزاداری از بانک ها و دکان ها قرضه اخذ مینمایند، پول های خویش را نزد همسایه ها به امانت سپرده و یا از آن طریق به جای دیگر انتقال میدهند ولی ایجاد فن آوری های نوید بخش و کم مصرف، باعث کاهش مصارف، افزودی مصونیت و ایجاد سهولت برای همچو افراد فقیر و کم عاید

گردیده و در ضمن امکانات عرضه خدمات مالی را برای آنها از لحاظ تجارت فراهم نموده است. در گذشته ها نان آوران پول های خویش را جنساً به فامیل های خویش به دهات ارسال میداشتند، ولی اکنون میتوانند محض ارزش آنها بصورت الکترونیکی (برقی) با استفاده از تلفون های موبایل ارسال دارند که از مصارف انتقال و ضیاء وقت جلوگیری مینماید. آئنده مسافرانی که در جریان سفر از سرقت پول های خویش هراس داشتند، حالا میتوانند تنها ارزش آنها در موبایل خویش قبل از حرکت به سفر های طولانی ثبت نموده و بعداً آن مبلغ را از نزدیک ترین مرجع، حین رسیدن به منزل مقصود، دوباره اخذ نمایند.

اکنون توسعه خدمات بانکی در دهات و مناطق دور افتاده از طریق چینل های بانکی بدون نمایندگی، مورد پذیرش اکثریت قرار گرفته است. وساطت کنندگان بانکی یعنی پوسته خانه ها، تانک های تیل، مغازه ها و امثال آن اکثراً مراجع تبادل پیام های الکترونیکی موبایل یا کارت های قرضه افراد کم عاید، به پول نقد پنداشته میشود. فن آوری و مدل های تجارتي که هدف آن تعویض کاربرد همچو وسایل به عرضه خدمات مالی میباشد، همزمان در حال توسعه است. بر اساس مطالعات گروه مشورتی معاونت به فقرا (CGAP) که یکی از مراکز مستقل پالیسی ساز در بانک جهانی است، بیشتر از ۱ بیلیون دارنده تلفون های همراه در جهان فاقد حساب

بانکی اند. گروه دیگری که مسئولیت سروی این معلومات را بدوش داشت، میگوید که از جمله این افراد کم عاید و محروم از خدمات بانکی میتوان حدود ۳۶۰ میلیون آنها را سال ۲۰۱۲ میلادی به خدمات بانکی موبایل سهیم ساخت.

شبکه های مخابراتی موبایل از این فرصت آگاهی دارند، اشباع بازارها در کشور های مترقی و کم رنگ شدن عواید از بابت مشتریان فعلی، باعث رو آوردن شبکه های مخابراتی موبایل به کشور های فقیر گردیده است، شبکه های مخابراتی همچنان میدانند که عرضه خدمات بانکی از طریق تلفون های موبایل باعث میشود تا مشتریان به سایر شبکه های رقیب کمتر رو آورند.

سهل تر، سریعتر، ارزان تر و مصون تر در حال حاضر، بزرگترین موفقیت در جلب و جذب مشتریان به خدمات بانکداری از طریق موبایل، با ایجاد شبکه ام پیسه M-Paisa در کشور کینیا حاصل شده است که تعداد مشتریان این شبکه در ظرف مدت دو سال به ۶،۵ میلیون تن بالغ گردیده است و پنجاه فیصد باشندگان کینیا این شیوه انتقال پول را ترجیح میدهند. روزانه حد اوسط مبلغ ۱۵۰ میلیون شلینگ کینیا (Kenya Shillings) که معادل ۱،۹۶ میلیون دالر امریکایی میشود، از طریق این شبکه، با حد اوسط مبلغ ۱۵۰۰ شلینگ معادل ۲۰ دالر امریکایی در هر معامله انتقال می یابد. مطالعات CGAP و یک سروی سازمان غیر دولتی به نام استحکام سکتور مالی کینیا

نشان می‌دهد که مشترکین این شبکه از سرعت انتقال، سهولت دسترسی و مصونیت آن نسبت به سایر بدیل‌ها رضایت دارند. بر علاوه آن، نازل بودن مصرف انتقال از طریق این شبکه، سایر مزایای آنرا در حاشیه قرار می‌دهد، به گونه مثال؛ نازل ترین شبکه جهانی انتقال پول را با برتری ۴۵ فیصد تخفیف در اجرای هر معامله شکست می‌دهد، مثلاً پسته خانه‌ها از انتقال مبلغ ۲۵ دالر امریکایی ۵٪ کمیشن اخذ مینمایند در حالیکه ویسترن یونین از انتقال این مبلغ ۵۷٫۵ فیصد حق الزحمه انتقال اخذ مینماید، ولی شبکه ام پسه محض ۲٫۸ فیصد حق الزحمه اخذ می‌دارد. به اصطلاح دیگر، انتقال پول از طریق M-Paisa مبلغ ۴ میلیون دالر را در اختیار باشندگان کم عاید کینیا قرار می‌دهد.

ولی در واقع، کمتر از ۱۰ فیصد مشتریان بانکداری موبایل در کینیا نادر بوده، با بانکداری از طریق موبایل جدیداً آشنایی حاصل نموده و یا اینکه به جز از تادیات و انتقالات چیزی دیگری برای امرار معاش انجام می‌دهند. اکثریت محصولات جدید، خصوصاً آنهاییکه توسط بانک‌های موجوده عرضه می‌شود، به منظور سهولت تأدیه بل‌های مشتریان فعلی و جلوگیری از ازدحام نمایندگی‌های آن، عرضه گردیده است. جهت رسیدگی به مشتریان جدید و کم عاید با عرضه سلسله وسیعتر خدمات مالی از طریق موبایل لازم خواهد بود تا ضروریات و ترجیحات آنها به نوعیت، تعیین نرخ و

استراتژی‌های بازار یابی بانک مد نظر گرفته شود، نرم افزار آن باید مطابق لسان و فرهنگ مناطق مختلف برنامه ریزی گردیده باشد، ساختار سخت افزار و وسایل انتقالی باید طوری طراحی گردد تا در حومه شهر و ساحات فاقد انرژی برق، از آن استفاده صورت گرفته بتواند.

کثرت استفاده از محصولات بانکی از طریق موبایل بدون وساطت فروشندگان به حیث نمایندگان بانکی ممکن نیست. امتیازات وساطت، شامل اخذ کمیشن‌ها و احتمالاً مراجعه مشتریان بیشتر در دکان نمایندگی بوده می‌تواند. علی‌الرغم آن، عواید کمیشن‌ها کمتر از آنچه است که فروشندگان از بابت سایر محصولات بدست می‌آورند. طور مثال: در فیلیپین، وساطت کنندگان بانکی از فروش کریم دندان ۱۰ الی ۱۲ فیصد نفع برده در حالیکه از بابت معاملات تادیاتی از طریق موبایل ۱-۳ فیصد نفع بدست می‌آورند. ولی بر اساس شواهد و مدارک بدست آمده از سایر کشورها، تکثیر و توسعه بانکداری از طریق موبایل، میتواند حجم معاملات و بدان وسیله میزان عواید را بلند برد.

نقش پالیسی سازان

دولت‌ها عموماً اتحاد بانکداری و فن آوری را به مثابه توسعه دسترسی به خدمات مالی می‌دانند. از دیدگاه قانون و مقررات، پنج موضوع کلیدی در اینجا مطرح است.

تجویز ارائه خدمات دریافت و پرداخت پول به مشتریان از طریق وساطت کنندگان

بانکی از جمله کشورهایی که جواز دهی وساطت کنندگان را مجاز دانسته اند، حدود ۶۵ فیصد آنها همچنان اخذ امانات را توسط وساطت کنندگان مجاز میدانند.

اتخاذ اقدامات مبنی بر جلوگیری خطرات ناشی از تطهیر پول و تمویل تروریزم. اکثریت کشورها اکنون نظارت و رد یابی معاملات مشتریان را توسط وساطت کنندگان مجاز دانسته اند.

- تعیین نقش وساطت کنندگان بانکی در صدور پول الکترونیکی و طی مراحل تادیات الکترونیکی (برقی)

- تحفظ مشتریان از خطرات ناشی از مدل‌های تجارتي بانکداری بدون نمایندگی.

- پالیسی‌های رقابت آزاد که ابتکار و نوآوری را ترغیب نموده و از انحصارات زیان آور به مشتریان جلوگیری مینماید.

فن آوری در حال تغییر شیوه برای دسترسی مشتریان به خدمات اولیه مالی در تمامی کشورها می‌باشد. توانمند سازی مشتریان جهت استفاده از خدمات مالی مجهز با فن آوری‌های جدید، نیازمند اقدامات در سطوح مختلف است، ولی سهولت اشتراک، توسعه روز افزون و مزایای کثیر اقتصادی، گسترش و پذیرش خدمات مالی از طریق موبایل را به عنوان یکی از وسایل ممد رشد و انکشاف از قبل تأمین نموده است. ●

ترجمه: از مجله فایننس ایندیفلوپمنت

د افغانستان بانک قانون

مالیاتو او محصولاتو له ورکړې څخه معاف دی.

۱- پر عایداتو یا گټو باندې مالیات یا گټې.

۲- پر شتمنیو باندې د شخصي املاکو مالیات.

۳- د وجوهو پر انتقال یا نورو مالي معاملاتو باندې مالیات

۴- هغه مالیات چې د صکوکو په ډول د بهارونکو سندونو او بانکوټونو پر صادراتو وضع کېږي.

۵- گمرکي محصولات، وارداتي محصولات د خرڅلاو مالیات، د سرو زرو، بانکوټونو او سکو پر واردولو باندې پر اضافه شوي ارزښت مالیات چې د افغانستان بانک ته انتقالېږي.

۶- د سرو زرو، بانکونو او سکو پر کورنیو زیرمو باندې د خرڅلاو مالیات. (۳) د افغانستان بانک پر منقولو شتمنیو باندې د مالیاتو د ورکړې په اړه، پر نورو وزارتونو او ادارو باندې د نافذو قوانینو د حکمونو تابع دی.

(۴) د افغانستان بانک د نورو مالیاتو او محصولاتو په ورکړه مکلف دی، خو دا چې قانون بل ډول حکم کړی وي.

تعزیرات وضع کړي.

۱۱- هغه شخص چې د دې مادې د حکم په موجب، د افغانستان بانک ته د احصائیوي معلوماتو په برابرولو مؤظف کېږي، د اړوندو مقرراتو د شرایطو مطابق د اطلاعاتو په برابرولو او وړاندې کولو مکلف دی، د احصائیوي معلوماتو له برابرولو څخه اهمال جرم گڼل کېږي، مرتکب یې په حبس چې له شپږو میاشتو څخه زیات نه وي یا نقدي جریمه چې له دولسو زرو افغانیو څخه زیاته نه وي یا دواړو په جزاً محکومېږي. مصؤنیتونه

یوسلو اتلسمه ماده:

(۱) د افغانستان بانک د عالی شوری غړي، د ټولو رئیس، مرستیال، د ټولو ناظر، کارکوونکی یا استازی او د تصفیې مدیر چې د دې قانون یا د بانکوالی د قانون د حکمونو مطابق مقررېږي، د دندې د اجراء په وخت کې له خپل عمل یا تېروتنې (اشتباه) څخه د راپیدا شوي زیان د جبران مسؤل ندي، خو دا چې اعمال یې له ناوړه (سوء) نیت څخه راپیدا شوي وي.

۷- د افغانستان بانک کولای شي د خپلو څارنیزو، سیاست گذارۍ او احصائیوي دندو او مسؤلیتونو د پر مخ بیولو په منظور، بانکونه، استازي یې او نورې پولی ادارې د دوی د افرادو یا شرکتونو د خاصو معاملو په هکله د معلوماتو په برابرولو او وړاندې کولو مکلف کړي.

۸- د افغانستان بانک مکلف دی د احصائیوي معلوماتو له خپرولو د مخه چې د هغو له امله د اشخاصو او تشبثاتو سوداگریز اړیکي، عامو خلکو ته برنډه (افشاء) کېږي، د هغو کتبي موافقه واخلي.

۹- د افغانستان بانک کولای شي څارونکو او نورو واکمنو مراجعو ته د دوی د رسمي دندو د سرته رسولو لپاره د افرادو او خاصو شرکتونو د معاملو په هکله د بانکي او پولی رېکارډونو د محرمیت په باب معلومات برابر کړي.

۱۰- د افغانستان بانک کولای شي د بانکونو، پولی ادارو او د دوی د استازو (ایجنټانو) او ادارې پر خلاف د هغو لخوا د نابشپړو معلوماتو د برابرولو، په رپوټ ورکونې په صورت کې

د ننگرهار په ولایت کې د افغانیو د دودولو په موخه ستره

غونډه جوړه شوه

ګډون درلوده.

په سر کې د ننگرهار ولایت د مقام مرستیال بناغلي الحاج محمد حنیف ګردیوال په خپلو خبرو کې وویل:

ننگرهار چې د همیشه بهار نوم یې ګټلی دی او په همدې نوم مشهور دی د کلدارو د استعمال له وجې یې شهرت ته ډیر زیان رسیدلی دی. اوس د دې وخت رارسیدلی دی چې دغې شومې پدیدې ته د پای ټکی کیږدو. په نړۍ کې هیڅ داسې هېواد نشته چې هلته دې د پردې هېواد پولي واحد په راکړو ورکړو کې استعمال شي. خو له بده مرغه زمونږ د ګران هېواد افغانستان په ځینو ولایتونو کې د پردې هېواد پولي واحد چلښت لري چې ننگرهار یو د دې ولایتونو له جملې څخه دی. مونږه په راکړه ورکړه کې د بهرنیو اسعارو د چلښت د مخنیوي لپاره یو پلان جوړ کړی دی چې نننۍ پروګرام د یاد پلان یوه برخه ده او د دغه پلان نه لاندې په راکړه ورکړه کې د بهرنیو اسعارو د مخنیوي په موخه یو ګډ کمیسیون هم کار کوي چې په بازار کې په راکړه ورکړه کې د بهرنیو اسعارو چلونکو ته جریمې هم ورکوي. د ټولو ولسوالیو ولسوالانو څخه هیله کوم چې په خپلو ولسوالیو کې د افغانیو د بشپړ چلښت په موخه د قومي مشرانو په ګډون غونډې جوړې کړي او د هرې ولسوالۍ ولسوال به د دغې غونډې مشري کوي ترڅو خلک په دې وپوهیږي چې نور باید په راکړه ورکړه کې خپل ملي پولي واحد چې افغانۍ ده استعمال کړي. د افغانستان بانک د مشرتابه څخه او خصوصاً د ختیځ زون د آمریت څخه مننه کوم چې د افغانیو د چلښت په موخه یې په تیرو لسو کلونو کې زیاتې هلې ځلې کړې دي او په دغه اړه یې لازم

محمد حنیف ګردیوال

د روان کال د چنگاښ د میاشتې په ۱۹ نېټه د یکشنبې په ورځ د ننگرهار ولایت د شاهي مانی دکرزي په تالار کې د افغانیو د دودولو په موخه یوه ستره غونډه جوړه شوه. په دغه غونډه کې د ننگرهار ولایت د مقام په شمول د ننگرهار ولایت د ۲۲ ولسوالیو ولسوالانو، د ننگرهار ولایت د ولایتي شورا استاذو، د ننگرهار ولایت د ادارو محترمو رئیسانو، د ننگرهار پوهنتون د اقتصاد پوهنځي استاذانو، د ملګرو ملتونو استاذي، د ځوانانو چارو د آمریت استاذو، د مدني ټولنو نماینده ګانو، د ننگرهار ولایت د ټولو ولسوالیو قومي مشرانو، د ننگرهار ولایت د کسبګرو او اصنافو د اتحادیو استاذو، د خصوصي بانکونو ځینې مدیران او ګڼ شمیر نورو خلکو چې شمېر یې د ۴۰۰ نفرو څخه زیات ؤ،

برخه ده. همدارنگه د خلکو دا ذهنیت چې په ننگرهار کې ارزاني د کلدارو له وجې نه ده په پشپړه توگه غلط دی بلکه سمه خبره داده چې په ننگرهار کې د ارزاني اصلي لامل د دې ولایت جغرافیایي موقعیت دی. ځکه چې دا ولایت خپل تولید لري نو ځکه دلته ارزانه په خرڅلاو رسیږي، همدارنگه که د کراچي د بندر څخه کوم مال او توکي راځي نو طبعاً د کابل په نسبت تر ننگرهاره پورې پرې کم مصرف او کرایه راځي نو له همدې وجې نه دلته اجناس د کابل په

پرتله ارزانه دي نو ځکه د خلکو دا ذهنیت باید بدل شي. مونږه هلته خپل پولي اهداف ترلاسه کولای شو او په نړۍ کې سرلوړي کیدای شوکله چې افغانی په ټول هېواد کې بشپړ چلښت ولري. هر غیرتي قوم تل خپل پولي واحد ته درناوی کوي او مونږ او تاسې هم باید خپل پولي واحد ته درناوی وکړو او په راکړه ورکړه کې یې استعمال کړو. که چیرته مونږ خپل تاریخ ته پام وکړو د افغانستان د جوړښت سره سم د غازي امان الله خان په وخت کې افغانی چاپ شوې او زمونږ د تاریخ او کلتور برخه وگرځیده ځکه چې هره هغه نوې پدیده چې په ټولنه کې پنځه کاله رواج شي د فرهنگ برخه گرځي نو په همدې بنسټ افغانی زمونږ د فرهنگ یوه مهمه برخه ده. مونږه د خپل پولي سیاست لپاره د لومړي ځل لپاره د تیر کال راهیسې پرله پسې اقتصادي سروېگاني سرته رسوو. همدارنگه د خپل هېواد په قلمرو کې د پرديو پيسو گردښت د ننگ خبره ده. په تیرو لسو کلونو کې د افغانیو د دودولو په پروسه کې که مو له ځینو کسانو څخه ستونزې لیدلي دي خو یو شمېر ادارو او خلکو په دې کې مرسته هم کړې ده، لکه: د عامې روغتیا محترم رئیس باز محمد شیرزاد چې په ننگرهار کې په ټولو ډاکټرانو یې فیسونه په افغانیو کړي دي همدارنگه د استیناف څارنوالی رئیس محترم عبدالقیوم، د ننگرهار امنیه قومندانۍ او ځینو نورو کسانو چې د افغانیو د دود په موخه یې له مونږ

الحاج روح الله

گامونه اخستي دي.

ورپسې د افغانستان بانک د ختیځې حوزې سیمه ایز مسوول الحاج روح الله په خپلو خبرو کې لومړی د غونډې ګډوډوالو ته ښه راغلاست وویل او د ګډوډوالو څخه یې مننه وکړه چې په غونډه کې ګډوډ لري او په تیره بیا د ولسوالیو د ولسوالانو او قومي سپین ګیرو څخه چې د لرې ځایونو څخه راغلي دي او زحمت یې ویستلی دی. الحاج روح الله زیاته کړه: د ننگرهار ولایت د مقام څخه مننه کووم چې په خپل نوښت یې د افغانیو د بشپړ چلند په موخه داسې ستره غونډه جوړه کړه همدارنگه له ټولو هغو کسانو څخه هم مننه کووم چې د افغانیو د دود په لپاره یې له مونږه سره نه ستړي کیدونکي هلې ځلې کړې دي. پيسې د هغه وخت نه خپل ارزښت پیدا کړی دی کله چې انسانی ژوند د غارونو څخه راووت اود کار وپش رامنځ ته شو. د مختلفو مرحالو د تیریدو څخه وروسته د عصري بانکدارۍ په مرسته پيسو اوسنی عصري بڼه غوره کړی دی. افغانی هم خپل یو ځانګړی ارزښت لري او زمونږ د پیژندګلو او هويت یوه

نوراغا ځواک

الحاج عبدالشکور جلندری

اورنگ صمیم

څارنوال عبدالقیوم

او سنک عبدالرحیم زی ډېر زیار ویستلی دی، ترې مننه کوم. د نوموړي پلان لومړنۍ ماده د سترې غونډې جوړول ؤ چې دا دی ترسره شو او همدارنگه هغه کارونه چې په نوموړی پلان کې د افغانستان بانک پورې اړوند وو پرې کار شوی او د هغو ادارو څخه چې په نوموړي طرحه کې شامل دي هیله کوم ترڅو په خپله برخه کې اجراء ترسره کړی او خپل راپور د ننگرهار ولایت مقام ته په خپل وخت وسپاري.

همدارنگه د ننگرهار د ولایتي شورا مرستیال ښاغلي مفتي معین شاه حقاني هم په خپلو خبرو کې وویل:

سره د یادولو وړ هلې ځلې کړي دي. ننی غونډه د تصمیم نیونې غونډه ده او همدارنگه یوه موخه یې دا هم ده چې د دې له لارې زمونږ غیر د ننگرهار ولایت ټولو کونجونو ته ورسیري ترڅو خلک په دې پوه شي چې نور په خپلو ورځنیو معاملو کې د افغانیو څخه کار واخلي. همدارنگه سلاکار وزیر او د ننگرهار محترم والي گل اغا شیرزي او د ننگرهار ولایت د مقام مرستیال الحاج محمد حنیف گردیوال څخه مننه کووم چې په دې وروستیو کې یې د افغانیو د دودولو په موخه یو پلان منظور کړی چې د نوموړی پلان په جوړښت کې د ولایت د مقام کارپوهانو هر یو انجنیر فرید

بانکنوټونو څخه استفاده وکړو.

همدارنگه د د ننگرهار پوهنتون د اقتصاد پوهنځي يو بل استاد ښاغلی حمدالله نظامي هم د پیسو او په ځانگړي توگه د افغانیو په ارزښت وغږیده.

د ځوانانو چارو آمر نوراغا ځواک هم د افغانیو په ارزښت وگږیده او تاکید یې وکړ ترڅو د جرمو دت طبق په وخت د وړو کاروباریانو پر ځای لوی سوداگر جریمه شي او د افغانیو د دودولو په اړه یې د ځوانانو په استازیتوب د هر راز همکارۍ ډاډ ورکړ.

د ننگرهار ولایت د اطلاعاتو او کلتور رئیس ښاغلي اورنگ صمیم په خپلو خبرو کې د افغانیو د دود په اړه داسې وویل:

گڼ شمېر هیوادو ته تللی یم خو هیڅ هېواد کې ما دا ندي لیدلي چې هلته دې د پردي هېواد پولي واحد استعمال شي زه ډېرخواشیني کیرم چې زموږ په ولایت کې په پردیو پولي واحدونو راکړه ورکړه کیري نور باید د پردیو پولي واحدونو استعمال ته د پای ټکی کینودل شي.

د ننگرهار ولایت د کسبگرو او اصنافو د اتحادیې رئیس ښاغلي حاجی عبدالشکور جلندر زی په خپله وینا کې د غونډې لگدونوالو ته وویل:

د ننگرهار ولایت د کسبگرو او اصنافو د اتحادیې له طرفه تاسو ته وعده درکوم چې نور به زموږه ټول سوداگر او پلورونکي خپلې راکړې ورکړي په افغانیو سره ترسره کوي او په خپلو ورځنیو معاملو کې به افغانیو بانکنوټونه استعمالوو. موږه د افغانیو سره ولاړ یو ولاړ یو او تل به ولاړ یو.

همدارنگه په یاده غونډه کې ډیری شمېر قومي مشرانو هم په خپل وار خبرې وکړې او تصمیم یې ونیوه چې نور به انشاءالله د ننگرهار په ولایت کې تر کلیو پورې په راکړه ورکړه کې افغانیو بانکنوټونه استعمالوي او د پردیو پولي واحدونو د استعمال مخنیوی به کوي. ●

خوښ یم چې په داسې غونډه کې گډون لرم چې په کې د افغانی د چلښت په هکله چې زموږ ملي هويت دی خبرې اترې کیري. اوس د دې وخت رارسیدلی چې موږه او تاسو نور خپل ملي هويت ته په درناوي سره په خپلو راکړوورکړو کې د افغانی بانکنوټونو څخه استفاده وکړو. افغانی زموږه ملي ارزښت دی او هغه ملتونه تل سرلوري وي چې خپل ملي ارزښتونو ته درناوی کوي. د ننگرهار د استیناف د څارنوالی رئیس هم د افغانیو د دود په هکله په خپلو خبرو کې داسې وویل: موږه تل په دې کوښښ کې یو چې په ننگرهار کې نورې شومې پدیدې ختمې او افغانی په بشپړه توگه په چلند کې راولو، همدارنگه قانون باید په بشپړه توگه په هر چا باندې پرته له کوم توپیر څخه پلي شي. موږه چې کله هم داسې کوم گام اخلو لوړ دولتي چارواکي زموږه د دغه اصلاحي گامونو په مخکې خنډ گوزي. د افغانستان بانک د ختیځ زون سره به د افغانیو د دود په اړه تل مرسته کوو او کړی مو هم ده. همدا ډول یو له بدو کارونو څخه د دولت دا هم ده چې تیر کال یې د حج داخله په امریکایې ډالرو ترسره کړه. د حج داخله او د طیارې ټکټونه باید په افغانیو شي ځکه چې دا کار زموږ د پولي واحد د ټینگښت لپاره ډیر اړین دی. د ننگرهار پوهنتون د اقتصاد پوهنځي استاد بشیر دودیال وویل: افغانی په هر لحاظ زموږ د ملي هويت برخه ده او په استعمال سره یې باید وویارو د اقتصادي لحاظه د افغانیو په استعمال سره زموږ د پیسو ارزښت ښه کیري او د انفلاسیون او دیفلاسیون د خطراتو څخه ژغورل کیرو. په تاریخي لحاظ هم باید موږه افغانی استعمال کړو ځکه چې د افغان د نوم سره افغانی تړلې گڼل کیري. په سیاسي لحاظ هم نه ښایي چې زموږه په هېواد کې د پردیو پولي واحدونو نفوذ او اغیزې موجودې وي او همدارنگه په کلتوري لحاظ هم افغانی د ټولو افغانانو لپاره یو ځانگړی او اړین ارزښت لري. راځی چې د نن نه وروسته په خپلو معاملو کې د افغانی

همایشی بخاطر ترویج پول و جلوگیری از فرسایش بیش از حد پول افغانی

سمبول وحدت ملی ما از بودجه بیت المال تهیه میگردد و باید در حفظ و نگهداشت آن اهتمام بخرج دهند.

برای همه پرسی و بررسی، موضوع میز گردی بتاريخ ۲۹ جدی ۱۳۸۹ باشرک مسوولان بانکهای تجاری، نمایندگان صرافان اسعار و خدمات پولی، نمایندگان ولایت، مستوفیت، شاروالی، ریاست اقتصاد، اتحادیه پیشه وران و NSP ها و جامعه مدنی در رابطه به راهی از مشکل پولهای مندرس، جلوگیری از فرسایش

وصف اقدامات جدی قانونی باقیست. روند جمع آوری بانکنوتهای مندرس و کار هیئت های ترویج پول افغانی در سراسر کشور جریان دارد. ما نتوانسته ایم به نتایج مطلوب دست پیدا نماییم و شکایات مردم و مسئولین در صفحات جنوبی و جنوب شرقی کشور از چلند پول های بیگانه بجای پول افغانی و همین طور مردم حوزه غرب از مشکل نوتهای مندرس این امر را میرساند که اقدامات عملی بانک مرکزی در هر دو زمینه کاملاً پاسخگوی مشکلات نبوده و باید چاره های

از آنجائیکه طبق ماده (۳۴) بند (۱) قانون د افغانستان بانک یگانه مرجع دارای حق انحصاری نشر بانکنوت و سکه به منظور دوران در کشور د افغانستان بانک (بانک مرکزی افغانستان) میباشد بنا وظیفه خویش میدانند تا وقتاً فوقتاً از یکطرف به منظور رفع نیازمندی های پولی اقتصاد کشور (تقاضا به پول) و از جانب دیگر اداره ثبات قیمتها، نرخ تبادل اسعار و تأمین رشد اقتصادی مطابق به نرخ رشد مورد هدف در سطح کل به نشر پول و طرح و تطبیق سیاست پولی بپردازد.

انور شاه یوسفی مسوول زون غرب د افغانستان بانک

بیش از حد پول و ترویج پول افغانی دایر گردید که نتایج ملموسی ازین نشست بدست آمد که میتواند در جلوگیری از فرسایش نوتهای مندرس مؤثر بوده و بخاطر ترویج پول افغانی میباشد. درین مقاله میخواهم بعد فرهنگ سازی قضیه را که داغترین بحث ها را درین همایش در خود داشت به بحث بگیریم زیرا کمتر بالای این مسئله تماس گرفته شده است.

تجربه جوامع بشری نشان میدهد هر قدر که ملت

دیگر موازی این اقدامات قانونی سنجیده و به منصفه اجرا قرار گیرد تا حد اقل مشکل را در دراز مدت بتواند رفع نماید و آن فقط فرهنگ سازی است و بس. مردم از روی فکر و اندیشه باید آماده شوند که استفاده از پول افغانی یک وجیهه قانونی و ملی است و کسانیکه در سالهای اخیر معاملات شان به اسعار کشور های همسایه بوده است، از درک نوسانات شدید نرخ تبادل زیان دیده اند و همینطور باید همه بدانند که پول افغانی منجبت

د افغانستان بانک در سطح عملیاتی سعی میوزد تا پاسخگوی تقاضا به پول و حمایت از ترند رشد اقتصادی کشور باشد بدین لحاظ همواره باید با یک پلان اداره پول نقد، سطوح سیالیت را در اقتصاد پولی کشور طوری تأمین نماید تا کوچکترین مشکلی در روند تبادل کالا و خدمات و پروسه تبادل از نگاه تهیه پول مناسب ایجاد نگردد. ولی مشکل نوتهای مندرس و ترویج پول افغانی تا هنوز هم در گوشه و کنار کشور ما با

همانطوریکه میدانیم پول منځیت یک کالای اقتصادی که وظیفه تبادلہ، معیار ارزش و وسیله ذخیره ارزش را انجام میدهد معروض به استهلاک از ناحیه کثرت استعمال و همانطور استهلاک زمانبست که تمامی بانک های مرکزی دنیا منجمله بانک مرکزی افغانستان (د افغانستان بانک) قانوناً مکلفیت دارند تا وقتاً فوقتاً پولهای کهنه و نا مناسب که باعث بروز مشکلات در پروسه تبادلہ کالا و خدمات میگردد جمع آوری و حریق نماید.

از پراگراف بالا میتوان استنتاج نمود که بانک مرکزی کشور همواره در رابطه به پول فزیکتی در دوران تبادلہ کالا و خدمات مواجه به دو چالش بزرگ است:

- ترویج پول افغانی و ممانعت از معاملاتی که به اسعار خارجی صورت میگيرد.

- استهلاک پول افغانی که در کشور ما بیرون از حد میباشد

همانطوریکه گفتیم برای ترویج پول افغانی اقداماتی از جانب بانک مرکزی کشور رویدست گرفته شده است. از قبیل تبلیغات در رسانه های صوتی و تصویری، انتشار پوسترهای تبلیغاتی و کنترل مارکیت ها توسط هیئت ترویج پول و برخورد جرمیومی با متخلفین اما قراریکه مشاهده میشود مشکل در همان ولایات و مناطقی که پولهای بیگانه وارد جریان تبادلہ کالا و خدمات است تا هنوز وجود دارد. این حقیقت ما را وادار میسازد که به قضیه از دیدگاه وسیعتر آن بنگریم، عواملی را جستجو، ریشه یابی و انرژی خویش را

کاربست نهایت دشوار.

امروز باورمندی و عشق یک کارگر چینیایی به کشور چین و منافع ملی اش بیشتر از سرمایه های مادی و تکنالوژی عصر در خط تولید برای تولید بهتر و مطلوب بازار های جهانی مؤثر و با ارزش است. هرگاه همین اراده که در حقیقت در کل از عشق به منافع ملی نشأت میگيرد از ضمیر یک ملت بخشکد آن ملت را با سرمایه های مادی ملیارد دلاری نمیتوان به پله های سعادت اقتصادی رساند. تزیق و ترویج این ارزش ها باید از نو نهالان ما در مکاتب و مدارس آغاز گردد ما باید فرزندان خود را طوری تعلیم و تربیت نماییم که از چشمه ذلال ارزش های فرهنگی این ملت همیشه سیر آب باشند.

با مقدمه مختصر فوق میخواهم نقش معارف کشور را در دو موردیکه چالش بزرگی را برای بانک مرکزی کشور ما ایجاد نموده به بحث بگیرم و یا به عباره دیگر میخواهم برای رفع این چالش ها از معارف کشور طلب استمداد نمایم.

میدانیم که پول افغانی به مثابه سمبول وحدت ملی بر طبق ماده (۳۳) قانون د افغانستان بانک پول رایج کشور است که تمامی شخصیت های حقیقی و حقوقی در داخل قلمرو جغرافیایی افغانستان مکلف اند تمامی معاملات خرید و فروش و محاسبات شان را به پول رایج کشور یعنی افغانی انجام دهند. بدین ملحوظ به پیشنهاد بانک مرکزی کشور طی فرامین ریاست ج ۱۱ و مصوبات مجلس عالی وزرا وضع شده و رژیم جرمیه برای متخلفین تطبیق میگردد.

ها آگاه و مجهز به زیور معرفت باشند بیشتر برای غنآمدی ارزشهای ملی شان اهتمام بخرج داده هر روز در غنآمدی داشته های مادی و معنوی شان میافزایند و موفقانه به پیش میروند. تغییر در افکار انسان ها نیاز به آگاهی، تعلیم و تعلم دارد و کار با اخلاقیات جوامع هم کاربرد بس مشکل و هم مستلزم عقل و تدبیر فراوان، بهر حال در کشور بلا کشیده ما که تجربه بیشتر از سه دهه جنگ و برپادی را تحمل مینماید تغییرات ناخواسته چشمگیری در روان، افکار و اخلاقیات ما ایجاد گردیده همه مشاهده مینماییم واژه هایی چون: منافع ملی، صداقت، وجدان کاری، بیت المال، وطن دوستی، هویت ملی، بیرق ملی، پول ملی و ... گویا در اذهان ما رنگ باخته اند و حرفهایی اند مربوطه به گذشته ها که بدرد زندگی امروز ما نمیخورند. هرگاه کار بهمین منوال به پیش برود نسلهای آینده ما با هر گونه ارزشهای ملی بیگانه خواهند بود آنجاست که مرگ فرهنگی یک ملت تحقق پذیرفته و آن ملت را مضمحل و به نابودی ابدی میکشاند.

اگر اقتصاد را زیربنای یک جامعه قبول نماییم و به وابستگی و تأثیر پذیری های زیربنا و رو بنا باور داشته باشیم زیربنای یک جامعه هیچگاه نمیتواند بدون رو بنا ها که در صدر آن باور ها و ارزش های فرهنگی یک ملت جای دارد، زنده بماند و به بالندگی برسد نباید هیچگاه فرهنگ و اخلاقیات یک جامعه را از اقتصاد آن جدا مطالعه کرد و همین طور بدون یک اقتصاد سالم و مرفه نگهداشت ارزش های ملی و فرهنگی نیز

در نکاتی متمرکز بسازیم که ما را به تحقق اهداف ما درین مورد نزدیک بسازد. از نظر علمی و عملی برای تغییر میلان تقاضای انفس های اقتصادی در یک جامعه که بیشتر روی تمایلات و محاسبات شان با در نظر داشت تأمین مفاد انفس های اقتصادی تصامیم اتخاذ میگردد به کار فرهنگی و آگاه سازی نیاز است چه تجارب تاریخ اقتصادی جهان نشان داده است که اقتصاد نه خواهش و نه فرمان را میپذیرد و بیشتر روی تصامیم بالقوه انفس های اقتصادی مبتنی بر شرایط زمان و مکان بامید تأمین منافع شان و میکانیزم های مارکیت عمل مینماید. حال بر میگردیم به مشکل فرسایش بانکونتهای افغانی، همه معترفیم که فرسایش پول بخصوص بانکونتهای در افغانستان بشکل بیرویه صورت میگیرد و کشور ما متأسفانه از لحاظ استهلاک پول در صدر کشور های جهان قرار دارد که عمده ترین علل فرسایش بیرویه بانکونتهای در افغانستان ازین قرار است: اکثر معاملات در کشور ما بشکل نقده انجام می گیرد. ضعف در فرهنگ نگهداشت پول و استفاده از خدمات بانکی توسط مردم شبکه بانکی در تمامی نقاط کشور توسعه نیافته و مراکز تسویه چکها ایجاد نگردیده است. بانکونتهای ما از عمر استهلاک کمتری برخوردار بوده اند. متأسفانه افغانستان از لحاظ انجام معاملات کالا و خدمات به وجه نقد باز هم در صدر کشور هاست. مردم بیشتر علاقه دارند از پول فیزیکی در اجرای معاملات شان استفاده نمایند هر چند در تمامی شهر ها و قسماً شهرک ها و ولسوالی ها شعبات بانکی فعال بدسترس است. ضعف در فرهنگ نگهداشت پول هم اظهار من الشمس است که ما چگونه با پول داخلی و ملی خویش برخورد مینمائیم. متأسفانه بالای پولها از امضا و یادگاری نوشتن تا لمس با دستان آلوده به شحمیات، خاک، رطوبت و نگهداری پول در جیب ها و سایر برخورد های غیر مسئولانه و غیر ملی، عدم استفاده از بکس های جیبی، عدم استفاده از روک های مخصوص پول توسط کسبه کاران بازار وغیره که عمر قابل استفاده پول را کاهش داده مصارف هنگفتی را بالای بودجه بیت المال تحمیل مینماید و از طرفی مردم خیلی کم از

خدمات بانکی استفاده مینمایند. طور مثال یک تاجر برای تحویل محصول اموالش ابتدا به بانک تجارتی معامله دارش مراجعه نموده پول نقد از حسابش برداشت مینماید. بعد پول را با طی یک بعد مسافه و زمان به بانکی که محصول گمرک را دریافت میدارد، تحویل مینماید بعضی اینکه به بانک معامله دارش فرمایش همین معامله را بدهد و فقط یک چک بانکی را نقل بدهد و یا همین طور برای انتقال پول از یک شهر به شهر دیگر در داخل کشور کمتر از سیستم بانکی که در همچو موارد خدمات سریع را با استفاده از امکانات تکنالوژی روز انجام میدهند، استفاده میشود. بانکونتهای از مواد با دوام طبق فرهنگ استفاده مردم ساخته نشده و مسکوکات فلزی ما تا (۵) واحد پولی ضرب زده شده است.

این ها همه چه در ساحه ترویج پول افغانی و چه در ساحه جلوگیری از فرسایش بیرویه پول مطالبیست که رعایت آن میتواند بدون شک مثمر ثمر باشد و همانطوریکه گفتیم اقدامات متعدد و عملی از جانب بانک مرکزی کشور برای مبارزه با این دو چالش بزرگ رویدست گرفته شده و جریان دارد. ولی برای حفظ تمامی ارزش ها و داشته های یک جامعه باید مردم آمادگی فکری داشته باشند و آن ارزش ها را بپذیرند و مسلم است که برای رسیدن باین هدف بزرگ مردم بایست از روی فکر و اندیشه آماده گردند و این نیازمند کار گسترده، پیگیر و خستگی ناپذیر فرهنگیست که درین جا قشر چیز فهم و مشعلداران علم و معرفت، نقش اساسی و حیاتی دارند. تعمیم فرهنگ در هر موردی که باشد خارج از حوصله و امکانات یک نهاد و یا یک سازمان است بل تشریک مساعی و هماهنگی لازم دلسوزانه و دوامدار را میطلبد تا بشود به هدف معین نایل آمد.

ما گامهای عملی را درین راستا در زون غرب برداشته ایم در قدم اول با تماس حضوری بریاست محترم معارف هرات موفق گردیدیم که اولین ورکشاپ را برای اساتید محترم معارف هرات بخاطر ترویج پول افغانی و جلوگیری از

فرسایش بیرویه پول در بانک تحت عنوان: **ورکشاپ ترویج پول افغانی و جلوگیری از فرسایش بیرویه پول** دایر نمائیم که مفاهیم و اساسات مربوطه را به سایر اساتید فرزانه و نونهالان معارف و سایر اقشار مردم انتقال بدهند تا بتوانیم گامهای اساسی در راستای تعمیم فرهنگ معاملات به پول افغانی برای پرهیز از استهلاک بیرویه بانکونتهای برداریم. خوشبختانه این ورکشاپ بتاريخ ۱۹ / ۳ / ۱۳۹۰ در سالون کنفرانسهای زون غرب در هرات دایر گردید که درین ورکشاپ بر علاوه وظایف و اهداف بانک مرکزی کشور، اساسات در مورد یک اقتصاد پولی توضیح گردید و اینکه بانکونتهای و مسکوکات افغانی از بودجه د افغانستان بانک که جز بودجه بیت المال است چاپ و ضرب زده میشود. (مصارف چاپ و ضرب + مصارف ترانسپورتشن + مصارف بیمه + مصارف استاک + مصارف توزیع و انتقالات در نقاط مختلف کشور + مصارف جمع آوری و انتقال بانکونتهای مندرس + مصارف حریق) این ها همه و همه از پول بیت المال تلافی میگردد که بالاخره ضرر آن بر میگردد به عملکرد خود ما. ترویج فرهنگ نگهداشت پول یکی از شاخص های تثبیت اعتبار و هویت یک ملت است همین طور به منظور ترویج پول افغانی نکات لازم تشریح گردید و اضرائیکه استفاده از پولهای بیگانه در پروسه تبادل که کالا و خدمات برای سیاست گذاری های پولی ما و همینطور از درک نوسانات نرخ تبادل پولهای کشور های همسایه، مردم ما متقبل شده اند، بحث گردید. هرگاه سلسله این تماس ها و ورکشاپها از جانب بانک مرکزی کشور با معارف کشور، حلقات جامعه مدنی، رسانه ها و سایر مراکز فرهنگی تداوم یابد بدون شک به نتایج مطلوب که همانا ترویج پول افغانی و تعمیم فرهنگ نگهداشت پول که چلنج های بزرگی برای اقتصاد پولی کشور همواره ایجاد مینمایند، دست خواهیم یافت. بامید روزی که بتوانیم درین عرصه به کمک و مجاهدت قشر چیز فهم کشور و همکاری قاطبه ملت به توفیقات مزید نایل آئیم. ●

پول شویی و چگونگی تأثیرات زیانبار آن

بالای اقتصاد افغانستان

حسب الله ذکی کارمند افغان یونایتد بانک

ابتدا بدانیم تا پول شویی چیست؟ چگونه صورت میگیرد؟ و سرانجام چی پیامد ها و تأثیراتی را به بار میآورد.

پول شویی که به آن تطهیر پول یا تمویل تروریزم هم میگویند روندی است که طی آن، در آمد های غیر قانونی و نامشروع را قانونی و مشروع جلوه دادن و به تعبیر دیگر بمعنای قانونی کردن درآمد های غیر قانونی، مشروع ساختن پول های نامشروع یا تطهیر پول های حرام و یا تبدیل پول های کثیف ناشی از اعمال خلاف، به پول های تمیز و پاک می باشد. یعنی درآمد هایی که از طریق قاچاق مواد مخدر، قاچاق اطفال، قاچاق دارایی ها و ثروت ملی و غیره اعمال خلاف کارانه و جنایت کارانه بدست میآورند آنرا رنگ قانونی میبخشند که این شکلی از پدیده مدهش و خطرناک پول شویی یا تطهیر پول میباشد. این پدیده که هم مانند سایر پدیده ها

ریشه بنیادی و تاریخی دارد چگونگی شکل گیری آن به دهه های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ میلادی در کشور ایالات متحده امریکا به گروهی بنام الکاپون ها که به دریافت درآمد های ناشی از کار های غیر قانونی و استفاده آن در تأسیس تجارت رخت شویی ها در حقیقت این پول های غیر قانونی را شکل قانونی میدادند. طوریکه در خشکه شویی ها، لباس های نا پاک را به لباس پاک و صفا تبدیل میکنند در پروسه پول شویی هم پول های ناپاک و غیر قانونی را به پول و عواید پاک و قانونی تبدیل میکنند و احتمالاً از این پول ها در اعمال غیر قانونی استفاده میکنند که به آن تمویل تروریزم هم میگویند. چگونگی فرایند و یا روندی که طی آن پول شویی صورت میگیرد عبارتند از: منشا واقعی پول پنهان بماند (منبع آن)، شکل پول تغییر کند یا با متاع با ارزش دیگری تبدیل گردد (خانه، شرکت، طلا، موتر و غیره کار های تجارتي)؛ این پروسه مخفیانه طی می شود و از پول کثیف حفاظت مستمر به عمل آید. این روند در سه مرحله ذیل صورت میگیرد:

۱: مرحله استقرار یا جایجا سازی

۲: مرحله استتار یا پوشش دهی

۳: مرحله ادغام یا بازگردانی، در تمام این راهها پول شویان میتوانند درآمد ها و یا عواید نامشروع خویش را که از درک قاچاق مواد

مخدر و یا هم بخاطر کتمان مالیه دهی انجام میدهند، مورد استفاده قرار دهند. چگونگی روند و یا شیوه های تطهیر پول پیچیده و متنوع است، این شیوه ها به عواملی چون: نوع حاکمیت در کشور ها، نوع خلاف انجام شده، نوع سیستم اقتصادی، قوانین و مقررات کشوری که در آن جا خلاف صورت گرفته و نوع مقررات کشوری که پول در آنجا تطهیر می شود، بستگی دارد. از معمولترین و مهمترین شیوه های پولشویی این است که پول شویان برای کاهش جلب توجه مجریان قانون به عملیات پولشویی، مقادیر زیاد پول نقد را به مقادیر کوچکی تبدیل نموده و یا بطور مستقیم در بانک سرمایه گذاری کرده و یا با آن ابزار های مالی چون: چک، و غیره خریده در مکان های دیگر سپرده گذاری میکنند. مثلاً در افغانستان تا چندی قبل بانک ها زمانیکه حساب به مشتریان خود باز میکردند در مورد منابع عایداتی از آنها سوالی نمیشد و صرف بانک یگانه مرجع اندوخته ها شمرده میشد. به هر صورت پول کثیف زمانی که در فعالیتهای قانونی وارد شده و سرمایه گذاری شود، در طول گردش دست بدست شدن با پول های پاک مخلوط می شود، طوریکه دیگر شناسایی آن ناممکن می گردد.

در دهه اخیر، پولشویی جنبه بین المللی پیدا کرده که توسعه سازمان تجارت جهانی و

بهره گیری قاچاقچیان از افراد متخصص و حرفه ای بنابر این فرآیند « به خصوص نقش انتقال الکترونیکی در فضای سایبر» که پول شویی مُدرن نامیده می شود و نیاز به اعمال فزیکتی ندارد، این فرآیند به مشکل حل نشدنی در آورده شده است که زینهای بسیار دارد از جمله بر سیستم اقتصاد سالم کشور ها و در آمد دولتها از وصول مالیات، عوارض و ... لطمه می زند و اقتصاد را به شکل اقتصاد سیاه و یا غیر رسمی جلوه میدهد.

بیشترین بخش شست و شوی پول آلوده با قاچاق مواد مخدر ارتباط مستقیم دارد. به شکلی که اگر قاچاق مواد مخدر ریشه کن شود فرآیند پولشویی نیز بسیار ناچیز خواهد شد، ولی از نظر سیاست جنایی باید گفت:

فرآیند پولشویی به پول حاصل از قاچاق مواد مخدر محدود نمی شود، بلکه تمامی مواردی را که شخص از طریق غیر مجاز و خلاف قانون به دست آورده و یا برای فرار از مالیات و غیره شست و شو کند، شامل میشود. نظر به تأثیرات عظیم اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی که این پدیده بالای کشور های جهان دارد افغانستان کشوریست که طی سالیان متمادی به این مرض مدهش سر دچار بوده و از درک آن سالانه مشکلات بزرگی را متحمل میشود. چونکه افغانستان کشوریست که سه دهه جنگ را پشت سر گذاشته است و وجود فساد در دستگاه دولت، بی امنیتی، خود سری ها، خلاف کاری ها، بی قانونیت و غیره اعمال وحشتناک و غیر اخلاقی بستر مساعدی را برای فرایند پول شویی در کشور ایجاد نموده است. ایجاد نا امنی در ولایات کشور، زمینه صدور و قاچاق مواد مخدر بالخصوص

ترباک را که منبع خوب عایداتی دهشت افغانان و تروریستان را تشکیل میدهد فعالیت های پول شویی را در کشور بیشتر و بیشترتر ساخته است. وجود باند ها و گروپ های مافیایی اعمال اختطاف، قاچاق اطفال و ترور شخصیت ها نیز زمینه تطهیر پول را در کشور ایجاد نموده و نبود نظارت، کنترل و تفتیش دقیق در ادارات دولتی بستری را برای اعمال پول شویی مساعد ساخته است. عدم تطبیق پیروی دقیق و جدی از قوانین مالی در کشور، موج عظیمی از اعمال پول شویی را در کشور بوجود آورده است.

نا امنی ها، خلاف کاری ها، فرار مالیاتی، منابع عایداتی دولت را از بین برده و باعث کُند شدن پروسه رشد کشور میشود و GDP عاید نا خالص داخلی کشور را سالانه بیشتر صدمه میرساند.

چون پول شویی منحصاً یک پدیده یا جرم مالی جهانی و مرض سرطانی اقتصادی، سیاسی، فرهنگی در تمامی کشور ها شیوع یافته و سالانه حدوداً ۲٫۸ تریلیون دالر امریکایی در جهان تطهیر میشود و کشور ها سالانه اقدامات پیشگیرانه را برای محو و تقلیل این پدیده براه میاندازند. ولی چون تأثیرات و جایگاه اصلی این پدیده مهلک در کشور های رو به انکشاف مانند: افغانستان میباشد در این قسمت میخواهم دیدگاه خود را در کاهش این پدیده از کشور عزیز خویش ابراز کنم:

افغانستان کشوریست که بعد از سال ۲۰۰۱ م به بعد نظام اقتصاد بازار را مطابق ماده دهم قانون اساسی کشور یعنی حمایت از مصونیت و مالکیت سکتور خصوصی در کشور تجربه میکند و در محراق توجه جامعه جهانی و

کشور های تمویل کننده و کمک کننده قرار گرفته است ولی نسبت مشکلات حاد نتوانسته به آن معیار ها خود را برساند که در پهلوی آنها یکی هم همین موضوع پول شویی یا تطهیر پول به حساب میآید

- موضوع اصلی و مهم برقراری امنیت کُلی و سرتاسری در کشور

- چون افغانستان بزرگترین تولید کننده و صادر کننده مواد مخدر بر اساس گزارش بانک جهانی (بیش از ۹۰٪ مواد مخدر جهان) به حساب میآید و منبع اصلی عایداتی دهشت افغانان و تروریستان را تشکیل میدهد باید در محوه آن اقدامات جدی صورت گیرد.

- اقدامات برای منع خروج پول از کشور.

- سکتور خصوصی بالخصوص سیستم بانکی که جدید التأسیس است و یگانه مرجع پول شویی در کشور به حساب میآید باید تحت نظارت دقیق قرار گیرد یعنی حین باز کردن حسابات گروه های متخلف باید از منابع عایداتی آنها جدی سوال و تحقیق بعمل آید.

- چون پول شویان میخواهند با تأسیس شرکت ها، تجارت ها، با اصطلاح مراکز خیریه، مراکز تجارتي بنام مستعار و غیره میخواهند دارایی های غیر قانونی خود را به دارایی های قانونی تبدیل کنند باید از منابع دارایی های آنها تفتیش صورت گیرد.

- شفاف سازی و شفافیت در دستگاه دولت همه جانبه و سراسری گردد.

- در مجموع یک زنجیر حلقوی در تمامی سیستم های مالی کشور های جهان ایجاد گردد تا با هماهنگی مجموعی برای زدودن این پدیده شوم و مهلک اقدام مؤثر و عملی صورت گرفته باشد. ●

د افغانستان او روسيې د سوداگريزو اړيکو بيا ټينگښت يو گټور گام شمېرل کېږي

سره پراختيا موندلی خو له لاسه راغلي پایلې څخه داسې ښکاري چې افغانستان ته د نوموړو هېوادو د بې کیفیته توکو او جنسونو په راتلو سره زمونږ هېواد د بېکاره مالونو په مارکېټ بدل کړي چې دا کار په هيڅ ډول زمونږ د سوداگري په گټه ندي، نه دا چې په گټه ندي بلکې زمونږ د خلکو ژوند يې تر ناوړه اغيز لاندې راوستی دی. په افغانستان کې د همدا ډول مالونو او توکو کارول او لگښت زمونږ خلک له زياتو ستونزو له هغو څخه له روغتيايي او رواني ستونزو، بې وزلي او اقتصادي وروسته پاتې والي سره مخامخ کړی. له همدې امله ده چې د افغانستان اقتصادي او سوداگريز مسائل بايد په نړيواله اړيکو کې له توپير پرته تر لا زياتې ژورې اقتصادي څېړنې لاندې ونيول شي خو له اوسني منځ ته راغلي حالت څخه د خلاصون لاره پيدا او اقتصادي پر مختيا را منځ ته شي. همدا راز په نړيواله کچه اوسني شرايط چې پوره بدلون موندلی او زمونږ د نن ا و سبا لپاره د پام وړ دی او له روسيې سره د سوداگريزو او اقتصادي اړيکو د بيا ټينگولو مسئله چې د افغان دولت مردانو له خوا په دې ورستيو کې تر لاس لاندې نيول شوی ځانگړی ارزښت لري چې بايد د نړيوالو منل شويو مقرراتو سره په سمون کې د دواړو هېوادو د خپلواک دريځ او حقوقي برابريو پر بنسټ تر سره شي. ●

ښه سمون لپاره په افغانستان کې د سکرټريت او په روسيه کې د افغانانو د سوداگريز مرکز جوړول چې د دواړو هېوادو تر منځ به سوداگريز پروگرامونه برابر کړي. د پام وړ دی پورتي څرگندونې دا په گوته کوي چې زمونږ هېواد غواړي خپل سوداگريز او اقتصادي سياست پراخ او نړيوال کړي دا ځکه چې دا کار زمونږ د خلکو او وخت غوښتنه ده. له روسيې سره زمونږ د هېواد مناسبات پخوانی او تاريخي لرغونتيا لري چې د اقتصاد او سوداگري په بيلابيلو برخو کې يې پراخه اړخونه درلودل. دغه اړيکې چې په هېواد کې د لسگونو غټو او کوچنيو بنسټيزو پروژو د جوړولو سبب شوي وي، هغه قانونمند گامونه ول چې څرگندې بيلگې يې اوس هم زمونږ په هېواد کې د کارنده، نيمه کارنده او نه کارنده پروژو په شتون کې تر سترگو کېږي. دواړو هېوادو تر منځ هغه اقتصادي، سوداگريزې او په لسگونو نورې دوستانه اړيکې چې د حقوقي برابري، تفاهم او د دوه اړخيزو گټورو همکاريو پر بنسټ ټينگې وي، زمونږ د خلکو ژوند ته يې نوې بڼه ورکړی. د روسيې لخوا په افغانستان کې نوې بنسټيزې پروژې جوړې او يا هم د پخوانيو پروژو د بيا جوړولو په برخه کې د شرايطو په برابرلو سره رښتيني کړي تر سره شي. په ټوله مانا به د افغانستان د اقتصادي او ټولنيزې ودې او پر مختيا لامل شي. په اوسني وخت کې چې زمونږ سوداگريزې او اقتصادي اړيکې له ايران، چين او پاکستان

مسکو ته د افغانستان د اسلامي جمهوريت جمهور رئيس وروستی سفر او ورپسې د روان کال د غبرگولي د مياشتې له ۲۳ تر ۲۵ نيتي پوری نوموړي هېواد ته د افغانستان د اسلامي جمهوريت د ماليې د وزير او ورسره هيئت سفر او له روسيې مقاماتو په تيره بيا د فدراتيفي روسيې حکومت د اقتصادي پر مختيا له وزيرې ميرمن ايلويز انبې يولينا سره د هغوي ليدنه کتنه د دې سبب شوه چې د افغانستان او روسيې تر منځ د سوداگريزو او اقتصادي اړيکو په موخه د کله کميسيون د جوړولو په باب يو موافقه ليک لاس ليک کړي. دغه گام هغه غوره گام دی چې له ډيرې مودې چوپتيا وروسته د دواړو هېوادو د خلکو په گټه د اړيکو د لا زيات ټينگښت او ښه والي په موخه، په دوه اړخيزه توگه پورته کېږي چې په هغه کې د افغانستان او روسيې تر منځ د سوداگريزو او اقتصادي اړيکو د پياوړتيا د سوداگرو او متشبثينو لاره کې د خنډونو د له منځه وړلو، په اقتصادي پروژو کې د افغان - روسيې متشبثينو د پانگې اچونې، د اقتصادي اړيکو د لومړيتوب د ټاکلو د گډو پروژو د کارونو د څار په باب د کميټو د رامنځته کولو د سوداگري او اقتصاد په هکله د اطلاعاتو د راکړې ورکړې د دوه اړخيزه همکاريو لپاره د حالاتو د څيړلو د مواصلاتو، معلوماتي تکنالوژي، انرژي او داسې نورو برخو کې د لومړيتوبونو په باب ژمنې وشوي. همدا رنگه د نوموړي کميسيون د چارو او پريکړو د

دوهمه برخه

د حکمي چک ځانګړتیاوې (Characteristics of Order Cheque)

۱- د حکم مطابق: په حکمي چک باندې د وصول کوونکي د نوم څخه وروسته (د حکم مطابق) (order) الفاظ ذکر شوي وي.

که چیرې د حامل چک څخه د حامل (bearer) الفاظ لیرې کړل شي، نو حامل چک په حکمي چک بدلیري.

۲- ضمانت: کوم بل شخص ته د حکمي چک د انتقالولو لپاره د ضمانت ضرورت وي.

۳- د پیسو حاصلول: د دې چک پیسې د بانک په کاونټر باندې حاصلیري، د

حکمي چک د پیسو د ادا کولو څخه مخکې بانک د وصول کوونکي نه د هغه پیژندنه غواړي پرته د پیژندنې نه هغه ته پیسې نه ورکول کیري.

۴- خوندي: دا چک د حامل چک نه زیات خوندي وي ځکه چې د دې حاصل کوونکي یو خاص شخص وي چې دې شخص ته د پیسو د ادا کولو نه مخکې بانک د هغه پیژندګلوي کوي.

۳- کراس شوی چک (Crossed Cheque): که چیرته د کوم چک په پاسنی برخه کې دوه متوازي خطونه کش شي نو دې ته کراس شوی چک وائي، ځینې وخت د دې خطونو ترمنځ

څه الفاظ هم لیکل کیري، که الفاظونه لیکل شي نو څه خبره نشته. د کراس شوي چک پیسې د بانک په کاونټر باندې په نغدي شکل نشي حاصلیدلي.

د کراس شوي چک ځانګړتیاوې
(Characteristics of Crossed Cheque)

۱- دوه متوازي کرښې: د چک د کراس کولو لپاره د چک په پاسنی برخه کې دوه متوازي کرښې کش کیري.

۲- ضمانت: د کراس شوي چک انتقالول بل شخص ته د ضمانت ضرورت لري.

۳- د پیسو حاصلول: د دې چک پیسې د بانک په کاونټر باندې نه

حاصلیږي، بلکې د دې چک د حاصلولو لپاره باید دا چک د بانک په حساب کې جمع کړي او بیا وروسته د حامل چک یا حکمي چک پواسطه پیسې حاصلولی شي.

۴- محفوظ: د دې چک ادا کول بانک په مستقیمه توګه نه کوي نو ځکه دا چک د حامل او حکمي چک نه ډیر محفوظ وي.

۵- کراس کول: د حامل او حکمي چک څخه هر یو چک کراس کیدلی شي.

د کراس شوي چک د پیسو د حاصلولو کړنلاره (Method of Converting the Crossed Cheque into Cash)

د کراس شوي چک د پیسو د حاصلولو طریقې د حامل او حکمي چک د پیسو د حاصلولو سره بشپړ توپیر لري. د دې دواړو چکونو پیسې د بانک په کاونټر باندې حاصلیږي، خو د کراس شوي چک پیسې د بانک د کاونټر نه مستقیماً نه حاصلیږي.

کله چې کوم شخص د کراس شوي چک د پیسو حاصلول غواړي نو هغه دا چک د بانک په خپل حساب کې جمع کړي په کوم بانک کې چې دا چک جمع کوي، نو بیا نوموړی بانک د هغه بانک څخه چې کراس چک یې ترتیب کړی وي پیسې ترلاسه کوي او د خپل ځان سره یې د خپل مشتري په حساب کې جمع کوي چې مشتري د کراس شوي چک د پیسو د حاصلولو لپاره یو

نوی چک لیکي چې دا نوی چک حامل یا حکمي چک کیدای شي.

که د وصول کوونکي حساب په کوم بانک کې نه وي نو هغه دغه چک د خپل ملګری یا خپلوان په حساب کې جمع کوي او د کراس شوي چک پیسې حاصلوي.

د چک نور ډولونه (Other Kinds of Cheque)

د چک د پورته درې ډولونو څخه پرته نور ډولونه هم شته، چې په لاندې توګه ذکر کیږي:

۱- خلاص چک (Open Cheque): د خلاص چک نه مراد

داسې چک دی کوم چې کراس شوی نه وي یا کراس کیدل یې منسوخ شوی وي. د کراس چک د منسوخ کولو لپاره د چک ترتیب کوونکي په چک باندې خپل لاسلیک کوي او په هغې باندې لیکي چې د دې چک پیسې وصول کوونکي ته په نغدي شکل ادا کړي.

څرنگه چې د خلاص چک پیسې د بانک په کاونټر باندې حاصلیږي، نو دې لپاره دا ډېر خطرناک چک وي ځکه که دا چک ورک شي نو موندونکي په ډیرې اسانۍ سره د دې چک پیسې حاصلوي.

۲- ورک شوی چک (Lost Cheque): د دې چک نه موخه داسې

چک دی کوم چې ورک شوی وي، نو د دې حامل ته پکار دي چې په فوري ډول د دې اطلاع د چک ترتیب کوونکي

او هغه بانک ته د کوم په نوم چې دا چک جاري شوی وي ورکول پکار دي چې د ورک شوي چک پیسې چاته ادا نکړي.

که چیرته د اطلاع سره بیا هم بانک د هغه چک پیسې تادیه کړي نو هغه بانک د دې تاوان ذمه وار دی او که چیرته بانک د اطلاع څخه مخکې د نوموړي چک پیسې چاته تادیه کړي نو پدې صورت کې بانک د هغې ذمه وار نه وي.

۳- سفري چک (Traveler's Cheque): سفري چک داسې یو چک وي د کوم په کتلو سره چې بانک پیسې ادا کوي.

پدې چک باندې یو معلوم مقدار پیسې د مخکې نه د بانک لخوا لیکل شوي وي، په عمومي ډول سفري چک بانک هغه چاته ورکوي چې د یو هېواد څخه بل هېواد او د یو هېواد د یوې سیمې څخه بلې سیمې ته سفر کوي.

څوک چې د بانک نه دا چک ترلاسه کوي نو په هغې باندې لاسلیک کوي د کوم تصدیق چې د بانک منیجر په خپله کوي، داسې چکونه مشتري بلې سیمې ته وړي او په هغه ځای کې د مربوطه بانک د ځانګې نه پیسې ترلاسه کوي، خو د پیژندنې لپاره د دغه سفري چک وړونکي به د چک وړلو په وخت کې یو ځل بیا لاسلیک کوي.

۴- تاریخ تیری چک (Stale or Out Dated Cheque): د دې

چک څخه مراد داسې چک دی په کوم باندې چې د ذکر شوي تاریخ څخه شپږ میاشتي تیرې شوې وي چې پدې صورت کې بانک د دې چک د پیسو د ادا کولو څخه انکار کوي.

۵- خیري شوی چک (Mutilated)

(Cheque): له دې څخه موخه داسې یو چک دې کوم چې ډیر زور شوی او خیري شوی وي، د خیري کیدلو لپاره دا ضرور نده چې دوه ځایه شوی وي.

که چیرته بانک ته دا یقین وشي چې د چک د خیري کولو کوشش شوی دی، نو بانک د دې پیسې تر هغه وخته پوري نه تادیه کوي ترڅو چې د چک ترتیب کوونکي د خپلو لاسلیکونو په وسیله د دې خبرې تصدیق ونکړي چې دا چک په غلطې کې خیرې شوی دی، نو د صحیح تصدیق په صورت کې دا چک منظروي.

۶- جعلی چک (Forged)

(Cheque): د جعلی چک څخه موخه داسې یو چک دې چې حساب لرونکي نه وي جاري کړی، بلکې کوم بل شخص د حساب لرونکي د چک کتابچه غلا کړې وي او دا چک یې د بانک په نوم جاري کړی وي یا په چک باندې په ذکر شوي مقدار پیسو کې کومه تبدیلی شوي وي.

د جعلی چک د پیسو د ادا کولو ټوله ذمه واري په بانک باندې راځي.

۷- خالی چک (Blank Cheque):

د خالی چک څخه موخه داسې یو

چک دې په کوم چې حساب لرونکي یوازې خپل لاسلیک کړی وي او د پیسو مقدار او تاریخ پکې ذکر شوی نه وي. چې دا اختیار حامل ته وي چې څومره مقدار پیسې پکې لیکي او د بانک څخه یې څه وخت اخلي.

د چک ګټې (Advantages of Cheque)

د چک ګټې په لاندې ډول خلاصه کولای شو:

۱- په تادیاتو کې آسانتیا: کله چې غټ کاروبار کیري او په هغې کې په زیات اندازه د پیسو ادا کول صورت نیسي نو د چک په وسیله دا آسانتیا رامنځته کیري چې د یو ځای څخه بل ځای ته انتقال او د پیسو شمیرلو ته ضرورت نه وي او په تادیاتو کې آسانتیا رامنځته کیري.

۲- د انتقال وړ سند: چک یو د انتقال وړ سند دی ځکه چې د تادیې لپاره کوم بل شخص ته د دې انتقال په اسانه صورت نیسي.

۳- د تادیاتو ثبوت: چک د تادیاتو یو روښانه ثبوت دی، ځکه که چیرته په تادیاتو کې کوم ډول شخړه رامنځته شي نو پدې صورت کې د چک د کاونټر د کتاب او د بانک د ریکارډ څخه د تادیاتو ثبوت لاسته راځي چې د چک د تادیاتو په وخت کې د شخړې د ختمولو سبب ګرځي.

۴- د تادیاتو ارزانه طریقه: چک د پیسو د ادا کولو یوه ډیره ارزانه طریقه ده چې

د دې په وسیله په لیرې منطقو کې تادیات په ډیر کم لګښت باندې کیري. ۵- د پیسو د انتقال آسانتیا: د چک په وسیله پیسې د یو ځای څخه بل ځای ته په ډیره اسانه انتقالیدای شي نو پدې لحاظ د چک په موجودیت کې د پیسو په انتقالو کې آسانتیا رامنځته کیري.

۶- د چک ورکیدل: که چیرته کوم چک ورک شي نو د چک ترتیب کوونکي سمدلاسه د ورک شوي چک په هکله مربوطه بانک ته خبر ورکوي تر څو د ورک شوي چک د زیان څخه بچ شي.

۷- اقتصادي پرمختیا: که چیرته په هېواد کې د پیسو د کموالي په وجه مختلف اقتصادي پلانونه متاثره شوي وي نو پدې وخت کې د چک د استعمال په زیاتوالي سره په اقتصادي برخه کې په زیات کچه پیسې پیدا کیري.

۸- صنعتي او سوداګریزه پرمختیا: څرنگه چې د چک د استعمال په وجه د پیسو په تادیه کولو او حاصلولو کې آسانتیا وي، نو پدې صورت کې له صنعت او سوداګرۍ سره ډیره مرسته کیري.

پای

احمد راشد فضل

د مالي خطراتو د لوی آمریت غړی

بازار يابى چيست؟

محصولات نیاز دارند و ارائه راه حلی مناسب را دریافت کنند. این تعریف ساده بسیار گسترده و پر مفهوم است و اجرای آن نیازمند تحقیقات و بررسی های دقیق علمی بازاریابی، تسلط به سیستم بازاریابی، تصمیم گیری های سریع و با دقت کامل را نیاز دارد.

بازاریابی یعنی توازن همه فعالیت های یک شرکت در مسیر فروش بیشتر. اصلاً مهم نیست که به بازار یابی چه تعریف داشته باشیم. مهم این است که بدانیم در جهان مدرن امروز بدون بازاریابی فعالیت های اقتصادی ادامه نمی یابد یعنی بازاریابی ارابه محصول یا خدمت مناسب در بازار مناسب، با قیمت مناسب است. در بازار از بازاریابی باید مفاهیم و تعاریف دقیق داشت. زیرا بازاریابی به همه کسب و کار مربوط می شود. اما هنوز به درستی شناخته شده نیست و اغلب با تبلیغات و فروش اشتباه می شود، که این مطلب در کشور ما زیاد تر مورد استفاده قرار میگیرد.

اگر چه بازاریابی بحثی درباره مشتریان و بازار است. یک شرکت برای آن که موفق باشد باید اهداف خود را بر روی آرزو های مشتری و الزامات بازار تنظیم کند.

بازار عبارت از محل مبادله کالا ها، خدمات و منابع بین خریداران و فروشندگان در یک دور زمانی و ناحیه جغرافیایی مشخص، بازار مبادله کالا ها را بر مبنای تضمینات شخص خریدار و فروشنده تخصیص میدهد. برای هر کالا یا خدمت یک بازار وجود دارد، اگر چه امروز بازار به مفهوم وسیعتری بکار میرود و برای تشکیل بازار احتیاج به محلی خاص نیست، چون وسایل جدید، خریداران و فروشندگان را قادر می سازد بدون این که یکدیگر را ببینند با هم رابطه تجارتي داشته باشند. برای فعالیت بازار و یا مارکیت، بازار یابی و یا مارکیتنگ ضرورت است. پس بازاریابی را چنین تعریف میکنند:

در تعاریف علمی، بازاریابی را جهت دهی همه توان و امکانات سازمان تجاری برای تمرکز برای فروش یا به عباره دیگر: فرایند هماهنگی برای هدف که همان فروش است معنی می نمایند. اگر شما یک مدیر باشید با مفاهیم بخوبی آشنا میشوید و اینگونه تعریف می نمائید که: بازاریابی عبارت است از تشخیص نیاز بازار و ارائه عکس العمل مناسب در برابر این نیاز، یعنی با درک اینکه در این زمان بازار به چه چیزی نیاز دارد یا ساده تر مصرف کنندگان به چه نوعی از

داکتر شهلا رشید رئیس موسسه تحصیلات عالی مریم

یک مشتری ارسال کند، یا تابلویی باشد که بر ساختمان شرکت نصب شده است. نامه، وب سایت، تلفون، بروشور، خبرنامه و محصولاتی که خودتان برای معرفی شرکتتان چاپ کرده اید همه می توانند در این چارچوب نقش داشته باشند. به هر حال فعالیت های ارتباطی شما باید به ایجاد تصویری شفاف و دقیق از شرکت شما منجر شود.

اینکه ما چه وقت میتوانیم مشتری خوبی داشته باشیم و مشتری بالای ما اعتماد داشته باشد؟ زمانیکه ما مارکیتنگ و یا بازاریابی خوبی داشته باشیم.

باید بدانیم که شک و تردید مشتری را باید چطور از بین ببریم تا اعتماد مشتری را حاصل نماییم، توانایی او را ساختن مشتری به خریداری کالا را با لحن خوب و احترام آمیز داشته باشیم. هر قدر کالاهای مرغوب و طبق نیاز مردم را عرضه کنیم به همان اندازه یک فروشنده بهتر میباشیم.

شاید بارها با فروشنده های خوب مواجه شده باشیم که با مهارت قوی خود ما را وادار به خرید کالایی که اصلاً بدان ضرورت نداشته باشیم، نموده باشد. این یک مهارت و بازاریابی خوب است. این مطلب تنها در فروشگاه ها نه بلکه در موسسات خدماتی به ویژه بانکهای تجاری باید محسوس باشد. ●

بنابر این بازاریابی از این منظر یک ابزار مدیریت است. بازاریابی آمیزه ای از محصولات مبتکرانه، ارزیابی آرا، حضور بروشوری، حضور اینترنتی، داشتن مجلات مخصوص مشتریان، داشتن برنامه های خبری و قیمت های منطقی است.

برای معرفی مناسب یک شرکت لازم است اهداف، محصولات، نگرش ها و عمل کرد همه بخش های شرکت در هماهنگی با یکدیگر باشد. باید گفت که اشتها کافی نیست. شرایط در حال تغییر است و نمی توان صرفاً به اشتها اکتفا کرد، آن چه بسیار مهم است درک مفاهیم جامع میباشد.

پس مفاهیم جامع چیست؟ شرکت ها به مفاهیم و استراتژی هایی نیاز دارند که نقاط تمایز آن ها را با دیگران نشان دهد.

برای هر بازاریابی اهداف تعیین میگردد که عبارت اند از:

- بهبود موقعیت شرکت در بازار

- افزایش رضایت مشتری

- تقویت اعتبار شرکت

- ارتقای سابقه شرکت

از یاد نبریم که اهداف باید دارای اعتبار و قابلیت اندازه گیری باشد.

فراموش نباید کرد که: در مسایل بازاریابی مقوله ارتباطات هم جایگاه بسیار مهمی دارد. یعنی این ارتباطات است که تصویر عمومی یک شرکت را می سازد. بازاریابی و ارتباطات در واقع دو بخش جدا ناپذیر یک استراتژی موفق بازاریابی، یک تیم قوی روابط عمومی و یک بخش فروش ورزیده می تواند برای ارتقای جایگاه یک شرکت بسیار موثر باشند.

اما باید بدانید که ارتباطات، تبلیغات نیست. ولی بسیاری از افراد این دو را با یکدیگر به اشتباه می گیرند. تبلیغات یکی از بخش های ارتباطات است که البته مهم هم هست.

ارتباطات به همه فعالیت هایی اطلاق می شود که یک شرکت را معرفی می کند که می تواند با تماس گرفتن یک فرد از بخش فروش با یک مشتری آغاز شود، یا این که شرکت، نامه ای را برای

حریق پول شفاف ترین پروسه کاری در کشور است

فقط درجه و شدت استهلاک از یک جامعه تا جامعه دیگر آنهم نظر به فرهنگ نگهداشت پول، انکشاف سیستم های غیر نقده و کیفیت و دوام بانکوتها فرق میکند ولی با دریغ کشور ما از لحاظ استهلاک پول درصدر جدول کشور های دنیا قرار دارد که باید تدابیر جدی؛ علمی و عملی در زمینه به منصفه اجرا قرار داده شود.

از سال ۱۳۸۱ که پروسه تعویض بانکوتها از افغانی با حذف سه صفر توسط بانک مرکزی افغانستان اعلان گردید امکانات تخنیکي و لوژستیکي حریق بانکوتهاى مندرس برای دوره های بعدی در زون های د افغانستان بانک مساعد شد و دیگر نیازی نیست تا مطابق سالیان قبل بانکوتهاى مندرس تماماً به مرکز بانک در کابل انتقال و به حریق سوق گردد. فعلاً هیئت حریق که مشتمل از سه قوه اجرائیه، مقننه و قضائیه کشور در زون ها طبق تقسیم اوقات منظم شان سفر نموده پروسه حریق را براه میاندازند.

درین پروسه ابتدا انواعیه و مبلغ مجموعی قابل حریق توسط زون مربوطه رسماً به استیذان هیئت رهبری د افغانستان بانک رسانیده میشود هیئت رهبری بانک با درنظر داشت جدول زمانی حریق تصمیم بر اعزام هیئت حریق به زون مربوطه می گیرند به مجرد رسیدن هیئت حریق به زون مربوطه، جریان شمارش بانکوتهاى قابل حریق آغاز میگردد. درین مرحله بر علاوه شمارش از سورت و انواعیه بانکوتها و اینکجه دربین بانکوتهاى مندرس بانکوتهاى جدید نباشد و بانکوتهاى مندرس بر اساس مقرر مندرس جمع آوری و بسته بندی شده باشد اطمینان حاصل میشود. این مرحله ساعت ها و روز ها را دربر میگیرد و یکی از مراحل دشوار ولی جدی پروسه حریق بشمار میرود. مرحله بعدی جابجایی بندل های چک شده به ترتیب انواعیه بداخل بوجی ها و انتقال آن بداخل داش حریق است. داش حریق

۱۵ میلیارد افغانی عواید دولت توسط نمایندگی های د افغانستان بانک درین ولایت جمع آوری گردیده که ۲۰٪ عواید کل وزارت مالیه کشور را تشکیل میدهد. به منظور انکشاف بیشتر نظام بانکی در حوزه، اقدامات اساسی برای ترویج معاملات غیر نقده صورت گرفته، فورم های مالی (دسترسی به کریدت، جلوگیری از فرسایش پول، سروی اقتصادی حوزه) تدویر یافته است و برای ترویج پول کار دوامدار صورت گرفته است.

تمام این انکشافات و موقعیت جیواکونومیکی مبین آنست که جریان داد و ستد کالا و خدمات درین حوزه، از حجم قابل ملاحظه یی در سطح کشور برخوردار بوده و پول با سرعت بیشتری در گردش میباشد. با توجه به اینکه حوزه غرب در تولید عواید دولت نقش عمده دارد برای تمویل مصارف دولت، تأمین سیالیت بانکهای تجاری و نمایندگی های د افغانستان بانک ضرورت به انتقال پول از خزانه مرکزی د افغانستان بانک به ندرت اتفاق افتاده است و همیشه جریان ارسال نقده پول ازین حوزه بصوب مرکز بوده است که این امر باعث گردیده که بانکوتهاى منتشیره ۱۳۸۱ با بانکوتهاى دوره های چاپ بعدی جایگزین نگردد و پول های مندرس در جریان تبادل باقی بمانند و مشکلاتی را در پروسه تبادل کالا و خدمات به مردم تحمیل نماید. هر چند از یکسال بدینسو مبالغی پول جدید را در سیستم تزریق نمودیم و روزانه پولهای مندرس توسط شبکه بانکی در تحویلی های مردم جمع آوری میگردد، دوباره توزیع نمیشود و طی یکنیم سال حدود یک میلیارد بانکوتهاى مندرس را از طریق بانکهای تجاری و غرفه های د افغانستان بانک در حوزه جمع آوری گردید ولی حضور پولهای جدید کم رنگ بوده و مشکل پولهای مندرس هنوز باقیست. همانطوریکه میدانیم استهلاک پول در تمامی اقتصاد های پولی یک امر طبعیست

ولایات پنجگانه زون غرب (هرات، فراه، نیمروز، غور و بادغیس) که (۳۳٪) خاک کشور را تشکیل میدهد در مجاورت بنادر مهم تجاری و ترانزیتی اسلام قلعه، تورغندی، ابونصر فراهی و میلک (ابریشم) قرار گرفته که بدون شک موقعیت جیواکونومیکی حوزه را تثبیت مینماید رونق کسب و کار و تجارت متضمن یک سیستم مالی توسعه یافته و یک شبکه منظم و وسیع بانکی میباشد.

قبل از سال ۱۳۸۴ ما درین حوزه فقط (۱۲) نمایندگی بانکی که هشت آن در هرات و متباقی در چهار ولایت دیگر متمرکز بود، داشتیم اکثراً این نمایندگی ها فقط به غرفه داد و گرفت دولت تبدیل شده بودند و مردم تمامی ضروریات مالی شان از قبیل سپرده گذاری، اخذ کریدت، انتقالات داخلی و خارجی، تسعیر اسعار خارجی و سایر موارد را از طریق صرافان اسعار انجام میدادند اما بعد از ۱۳۸۴ با تأسیس زون بانکها در مرکز حوزه، اقدامات جدی و پیگیری برای انکشاف و مدرنیزه ساختن سیستم مالی بخصوص نظام بانکی صورت گرفت.

امروز ما در سطح حوزه (۵۲) نمایندگی بانک مجهز به سیستم های I Flax, CBS, Swift, Skoda, (۳۵۰) صراف و خدمات پولی مجاز (۷) شعبه وسترن یونین (۴) ATM و (۱۶) پاینت آف سیل، سایت های آن لاین خرید و فروش اسعار، سهام وغیره فرآورده های بورسهای جهان را داریم و روزانه حدود (۳۰۰۰۰) تن از خدمات بانکی بشکل مدرن آن استفاده مینمایند. در هرات به تعداد (۴) نمایندگی از بانک مرکزی و (۳۰) نمایندگی از بانکهای تجاری مصروف فعالیت اند که حدود ۵۰۰ تن کارکنان را بخود جذب نموده است. مبلغ ۲,۸ میلیارد سپرده افغانی، ۱۳۰ میلیون سپرده دالری و ۱,۲۴ میلیارد افغانی قرضه توسط این نمایندگی ها در سال ۱۳۸۹ اجرا گردیده است. در سال گذشته حدود

فکور بهشتی عضو ولسی جرگه

ها، امضای های اشخاص مسئول، شمارش بانکوتها و انواعیه آنها می باشد، بعد از طی مراحل تحت نظر هیئت موظف و امنیت کامل به کوره مخصوصیکه به همین منظور ترتیب شده است انتقال می شود در آنجا هم کاملاً تحت مراقبت جدی هیئت موظف و امنیت کامل قرار دارد، تا اینکه حریق می گردد. دروازه فلزی کوره قفل و توسط مهر و امضای هیئت قید میگردد الی کاملاً حریق شدن بانکوتها و از بین رفتن کامل آنها هیئت موظف در محل حضور می داشته باشد و بعد از ختم حریق باز هم کوره کنترل و چک می گردد که بعد از اطمینان کامل مراحل اداری آن طی می گردد. جای مسرت است که در ابتدا و انجام پروسه حریق در مورد اهمیت و شفافیت، همچنان نواقص کاری با مسئولین از جانب رئیس هیئت صحبت صورت می گیرد که سبب رفع اشتباهات و نواقص می گردد و در نهایت باعث شفافیت بیشتر و تنظیم بهتر پروسه حریق بانکوتهای مندرس میگردد. ●

انورشاه یوسفی

مسئول ساحوی بانکهای زون غرب

بر این اساس به صراحت لهجه و با افتخار میگوییم که حریق پول شفاف ترین پروسه کاری در کشور است. در همین رابطه دو تن از نمایندگان مجلس پارلمان کشور محترم کفیل نور محمد سناتور و فکور بهشتی عضو ولسی جرگه که در ترکیب هیئت حریق پول در تمام پروسه ها قرار دارند. در رابطه ابراز نظر نمودند.

محترم کفیل نور محمد چنین گفت: بانکوتهای کاغذی در کشور مورد استفاده زیاد دارد که در همه امور تجاری آنها بکار میبرند، همچنان در حفظ و نگهداشت آن توجه جدی صورت نمی گیرد در آب، خاک، روغنیا و غیره مواد آلوده میشود دقت باید صورت گیرد که در چاپ و نشر

بانکوتها چقدر پول به مصرف میرسد و تا کدام اندازه در مورد زحمت کشیده می شود، که قبل از وقت معینه استهلاک و مندرس می گردد. د افغانستان بانک باید این بانکوتها را طبق قانون د افغانستان بانک حریق و به عوض آن بانکوتهای جدید را در مارکیت وارد نماید. بانکوتهای مندرس تحت نظر هیئت با صلاحیت و نمایندگان مختلف بعد از شمارش و کنترل دقیق در کوره مخصوص حریق می گردد، چون پروسه مذکور کاملاً دقیق و شفاف میباشد، تا فعلاً به کدام مشکل جدی مواجه نگردیده ایم زیرا این پروسه تحت نظر اشخاص مسلکی و فنی صورت می گیرد. تمامی صرافان این بخش مسلکی بوده که در این پروسه تجارب زیادی را کماپی کرده اند، همچنان محترم فکور بهشتی گفت: بر اساس هدایت رئیس محترم ولسی جرگه تا الحال در پروسه حریق بانکوت های مندرس در ولایات کابل، هرات و جلال آباد شرکت نموده ام، پروسه حریق بانکوتها کاملاً شفاف و تحت نظر هیئت مسلکی صورت می گیرد. درین پروسه ابتدا تمام بندل های بانکوتهای مندرس چک و کنترول دقیق می گردد که این کنترول شامل سر بندلی

کفیل نور محمد سناتور

بطریق خاصی اعمار گردیده طوریکه قسمت تختانی آن با سیخ گل فولادی طوری فرش گردیده که فقط جریان هوا را بدخل داش ممکن میسازد داش ها دارای یک درب مستحکم فلزی است که بعد از اینکه پولهای قابل حریق بدخل داش جابجا گردید و مقدار تیل لازمه بر طبق نورم بالای بانکوتها انداخته شد درب داش با قفل که توسط تمامی اعضای هیئت حریق امضاء گردیده بعد از آتش زدن داش قفل میگردد و کلید نزد هیئت باقی میماند ولی کار هیئت حریق درینجا ختم نمیگردد زیرا منتظر اند تا تمامی نوتها به خاکستر تبدیل شوند. کار واقعاً طاقت فرساست و این عمل بعضی اوقات بخصوص در زمستان ساعتهای طولانی را در بر میگردد ولی مسئولیت بالا تر از همه چیز است که باید طبق دایرکتیف عمل شود. تمامی پروسه حریق از شمار و کنترول سورت پول گرفته تا کنترول بندل ها، جابجایی در بوجی ها، انتقال تا داش، جابجا در داش تا حریق، قفل نمودن درب داش همه و همه تحت تدابیر خاص امنیتی صورت گرفته و یک لحظه خارج از مراقبت اعضای هیئت حریق و کارمندان بانک مرکزی نمیشود. نا گفته نباید گذاشت که تمامی مراحل پروسه حریق توسط فوتو راپورتر دفتر نشرات بانک عکاسی و فلمبرداری میگردد.

اداره ثبت مرکزی افغانستان (ACBR) برای فعالیت های تجاری ومشاغل در افغانستان

نامه ها و موسسات وزارت تجارت و صنایع و اداره حمایه از سرمایه گذاری در افغانستان، مراحل مشابهی را در رابطه به ثبت فعالیت های تجاری تعقیب می نمایند. اداره حمایه از سرمایه گذاری در افغانستان برای تکمیل نمودن کلیه مراحل ثبت و صدور جواز برای سرمایه گذاران در محکمه تجاری، وزارت مالیه و وزارت عدلیه، خدماتی را فراهم میسازد بهر صورت، آیسافیس قابل توجهی را برای فراهم نمودن این خدمات وضع می نماید. با ایجاد اداره ثبت مرکزی افغانستان برای فعالیت های تجاری و مشاغل، ادارات صادر کننده جواز میتوانند فعالیت های تجاری و مشاغل را از طریق اداره ثبت مرکزی تحت یک سقف، ثبت نمایند. اصلاحات صدور جواز فعالیت های تجاری در افغانستان هم اکنون تحت غور و بررسی مشاورین وزارت و سایر تمویل کنندگان در

رشد سکتور خصوصی، فراهم نمودن فرصت های شغلی و تولیدات بهتر به موانع بی شماری مواجهه است. بانک جهانی، افغانستان را در قسمت ایجاد تسهیلات تجاری در ۱۷۵ کشور در ردیف ۱۶۲ قرار داده است. این بسیار مهم است تا دولت جمهوری اسلامی افغانستان بمنظور رشد فرصت های کاری در تشبثات قانونی اصلاحاتی را وارد نماید.

اداره ثبت مرکزی افغانستان برای فعالیت های تجاری و مشاغل حالا در چوکات وزارت تجارت و صنایع به شکل یک ریاست فعال بوده و به تیم اداری وزارت گزارش میدهد.

ریاست جواز نامه های وزارت تجارت و صنایع، امور مربوط به صدور و تجدید جواز های تجاری را برعهده دارد. در حالیکه آیسافیس صدور جواز های سرمایه گذاری را اجرا می نماید. ریاست جواز

هدف اداره ثبت مرکزی برای فعالیت های تجاری و مشاغل، منحصراً مرجع واحد همانا ثبت فعالیت های تجاری و شغلی می باشد. اداره ثبت مرکزی افغانستان برای فعالیت های تجاری و مشاغل، مراحل متعدد مربوط به ثبت فعالیت های تجاری و شغلی در افغانستان را که توسط تجار، نمایندگان آنها یا اداره حمایه از سرمایه گذاری در افغانستان صورت میگیرد سهل و یکپارچه میسازد.

هر شرکت تجاری میتواند ثبت گردد، نمبر تشخیصیه مالیه دهنده را بدست آورده، نام تجاری خویش را در جریده رسمی به نشر برساند، فیس واحد را پرداخته و نامه مراجعه به هر یک از ادارات صدور جواز را (در صورت ضرورت) حاصل نماید و این همه مراحل فوق الذکر در محل واحد مرکزی طی مراحل و انجام گردد.

جمهوری اسلامی افغانستان در فرا راه

محمد داود شیرزاده
عضو آمریت عمومی خطرات مالی

نیاز به اخذ امضا های متعدد، دسترسی بیشتر به مزیت های فعالیت تجاری ثبت شده: واجد شرایط قرار گرفتن به قرضه های بانکی، جلب سرمایه گذاری، سرعت بخشیدن تصفیه گمرکی، حصول مصونیت قانونی. - برآورده ساختن شرایط اخذ جواز تجاری و سرمایه گذاری، فراهم ساختن زمینه جمع آوری معلومات و ارقام و ارایه آن از دیتابیس مرکزی اداره ثبت مرکزی به اداره احصائیه مرکزی.

دفتر اداره ثبت مرکزی افغانستان برای فعالیت های تجاری و مشاغل در کابل، اولین اقدام برای ساده سازی پروسه ثبت فعالیت های تجاری در افغانستان می باشد. ●

پروسه سهل شده اداره ثبت مرکزی افغانستان برای فعالیت های تجاری و مشاغل مدت زمان ثبت را به چند ساعت محدود تقلیل داده است. مصارف و هزینه های ثبت برای کلیه ثبت شوندگان شفاف و قابل قبول است: ۵۰۰ افغانی فیس ثبت، ۲ افغانی فی حرف فیس نشر در جریده رسمی. فیس اداره ثبت مرکزی افغانستان برای فعالیت های تجاری و مشاغل طوری طرح گردیده بود تا کلیه مصارف اجرایی اداره ثبت مرکزی را احتوا نماید و وجه مذکور به وزارت مالیه ارسال میگردد. فیس نشر در جریده رسمی با فیس قبلی وزارت عدلیه سازگار است. همچنان ریاست عواید وزارت عدلیه یک فیصد صکوک (مالیه اضافی بالای سرمایه ابتدایی) را بالای تجار وضع می نماید؛ بهر صورت قرار است این فیس حذف گردد.

شرکت های تجاری مستلزم یکبار ثبت اند مگر اینکه تغییر بزرگ در ساختار شرکت ایجاد گردد. مثلاً: تغییر رئیس، معاون، فعالیت تجاری، نوع فعالیت، سرمایه ابتدایی، سهام و موقعیت شرکت. این نوع تغییرات نیز در اداره ثبت مرکزی فعالیت های تجاری و مشاغل پیروسی میگردد.

مزایای اداره ثبت مرکزی

- کاهش زمینه های فساد اداری، عدم

وزارت تجارت و صنایع قرار دارد. چطور اداره ثبت مرکزی افغانستان برای فعالیت های تجاری و مشاغل، ثبت فعالیت های تجاری و مشاغل را سهل میسازد؟

قبلاً شرکت های تجاری در افغانستان بمنظور ثبت فعالیت های تجاری شان حداقل باید به پنج مرجع مراجعه می نمودند. به محاکم تجاری برای ثبت، به وزارت داخله بمنظور ارزیابی سوابق جرمی، به وزارت مالیه برای اخذ نمبر تشخیصیه مالیه دهنده، به وزارت عدلیه بمنظور نشر در جریده رسمی و برای تادیه فیس رسمی ثبت به د افغانستان بانک مراجعه می نمودند. قبل از ایجاد دفتر ثبت مرکزی، ثبت فعالیت تجاری تقریباً به ۶ الی ۸ روز نیاز داشت. پروسه قبلی یا کهنه نه تنها به وقت و زمان بیشتر نیاز داشت بلکه زمینه های فساد را نیز فراهم میساخت زیرا هر مرحله غیر کمپیوتری بوده و اکثراً فیس های نامعلوم و مجهول در هر مرحله ای پروسه ثبت وضع میگردد. شرکت های تجاری اکثر اوقات به نمایندگی از خود بمنظور ثبت فعالیت های تجاری شان، نماینده استخدام می نمودند و یا هم از اداره حمایه از سرمایه گذاری افغانستان برای ثبت فعالیت های تجاری شان تقاضا می نمودند تا از مشاجرات جلوگیری نمایند.

اقتصاد کلان چیست؟

ها برای افزایش تقاضای مؤثر و انتقال اقتصاد به سمت رونق میتوانند نقش مؤثری ایفا کنند.

در واقع کینز عقیده داشت در زمانی که تقاضای بخش خصوصی قادر به تحریک اقتصاد نمیشد دولت میتواند بخشی از اجناس و خدمات را خریداری، تقاضای کل را افزایش داده و اقتصاد را از بحران به سمت رونق هدایت نماید.

* تحولات اقتصاد کلان پس از کینز

در دهه ۷۰ اوضاع اقتصادی کشور های صنعتی رو به وخامت گرائید و این کشور ها با پدیده ای به نام تورم رکودی مواجه شدند. تورم رکودی به شرایطی اطلاق میشود که رکود اقتصادی (رشد پایین و

بیشتر به موضوعات مربوط به حوزه اقتصاد خورد توجه میکردند و اساساً بحران دهه ۳۰ نقطه آغازی بود برای شکل گیری اقتصاد کلان.

* انقلاب کینز

جان مینارد کینز یکتن از اقتصاد دانان برجسته ای بود که با عقیده کلاسیک ها راجع به علل بروز رکود و نحو برخورد با آن موافق نبود. کینز معتقد بود میکانیزمی که قادر به تنظیم امور اقتصادی باشد، وجود ندارد.

کینز با توجه به درکی که از کار کرد بازار ها داشت علت رکود و بیکاری را کمبود تقاضا در بازار ها می دانست و باور داشت در صورت افزایش تقاضای مؤثر، اقتصاد از رکود و بیکاری خارج خواهد شد و دولت

اقتصاد کلان بر شکل گیری عاید ملی و عوامل مؤثر بر آن تأکید دارد. اقتصاد کلان با پدیده های اقتصادی در مقیاس وسیع سر و کار دارد و رابطه بین متغیر های عمومی اقتصاد را تحلیل میکند.

متغیر های عمومی عبارت از: سطح عمومی قیمت ها، عاید ملی، بیکاری و اشتغال است. اقتصاد خورد عوامل مؤثر بر میزان تولید یک محصول خاص و یا رفتار واحد های انفرادی مانند خانواده ها، تصدی ها و بازار ها را بررسی میکند در حالیکه اقتصاد کلان در صدد تعیین عوامل مؤثر بر عاید مجموعی اقتصاد است.

* علل شکل گیری اقتصاد کلان

تا قبل از بحران بزرگ دهه ۳۰ (سالهای پیش از ۱۹۲۹) اقتصاد دانان با مسائل عمومی اقتصاد کمتر سر و کار داشتند و

بيکاري زياد) و تورم بالا به طور همزمان بر اقتصاد ضربه وارد نمايند.

* نقش دولت در مسائل کلان اقتصادی

بخش عمده ای از مباحث اقتصاد کلان به نقش دولت در مدیریت اقتصاد اشاره دارد. در این بخش چهار نوع ابزار سیاسی که دولت ها از آن کار می گیرند تا اقتصاد را متاثر کنند.

- سیاست مالی: مدیریت تقاضای کل از طریق کنترل مالیاتها و مخارج دولت را سیاست مالی گویند. کینز معتقد بود با استفاده از سیاستهای مالی می توان سطح اشتغال و درآمد کل را تثبیت نمود و از بروز نوسانات اقتصادی جلوگیری کرد.

- سیاست پولی: تقاضای کل از طریق کنترل حجم پول را سیاست پولی گویند. اکثر اقتصاد دانان معتقدند تغییر در حجم پول بر متغیرهای کلان یعنی سطح عمومی قیمتها، نرخ بهره، نرخ برابری پول کشور در مقابل سایر کشورها، نرخ بیکاری و سطح اشتغال تأثیر دارد. اما اقتصاد دانان در مورد نحو و میزان تأثیر سیاست پولی توافق ندارند.

- سیاست درآمدی: عبارت است از مجموعه ای از اقدامات دولت جهت کنترل نرخ افزایش قیمت ها، دستمزد ها و سایر درآمد ها.

سیاست های طرف عرضه: اقداماتی هستند که افراد را به کار و تلاش بیشتر تشویق میکند و علاوه بر این با تشویق افراد به پس انداز بیشتر زمینه افزایش سرمایه را فراهم

میکند.

۴. اجزاء تشکیل دهنده اقتصاد چهار گروه

عمده استند که به فعالیت های اقتصادی مشغول میباشند. این گروه ها عبارت اند از:

خانواده ها

تصدی ها

دولت

بخش خارجی

* جریان دوری اجناس و خدمات برای اقتصاد:

دو بخش اقتصادی را در نظر بگیرید که در آنها تصدی ها و خانواده ها فعالیت دارند اثری از دولت و بخش های خارجی نباشد. خانواده ها و تصدی ها به یکدیگر نیازمند میباشند. تصدی ها برای تولید اجناس و خدمات به کارگر و سرمایه احتیاج دارند و علاوه بر این برای فروش تولیدات خود به خریدار نیاز دارند.

از جانب دیگر خانواده ها به اجناس و خدمات عرضه شده توسط تصدی ها نیازمند میباشند و برای آنکه از این تولیدات بهره مند شوند باید به تصدی ها پول پرداخت کنند و این پول را باید از محل عاید خود تأمین کنند.

خانواده ها مالک دارایی هایی هستند که با عرضه آنها به تصدی ها، عاید کسب میکنند.

* ارتباط اقتصاد خورد و کلان

اقتصاد خورد رفتار خانواده ها و تصدی های انفرادی را مطالعه میکند و اقتصاد کلان رفتار مجموعه خانواده ها و تصدی

های اقتصاد را بررسی مینماید. تحلیل های اقتصاد کلان بر پایه مفاهیم و تحلیل های اقتصاد خورد استوار است.

* تقاضای کل عبارت است از مجموع تقاضا برای اجناس و خدمات و عرضه کل عبارت است از مجموع اجناس و خدمات تولید شده در اقتصاد میباشد. علت نزولی بودن تقاضای کل متفاوت از علت نزولی بودن تقاضا در یک بازار معین است. برای تشخیص علت نزولی بودن تقاضای کل می باید در مورد بازار پول و ارتباط آن با بازار اجناس معلومات داشته باشیم. ولی طور ساده میتوان اظهار داشت که با افزایش سطح عمومی قیمت ها تقاضا برای پول افزایش می یابد و به دنبال آن نرخ بهره افزایش می یابد. لذا تقاضا برای سرمایه گذاری کاهش می یابد و در نتیجه تقاضای کل کاهش می یابد. البته برای نزولی بودن تقاضای کل علل دیگری نیز مطرح میشود از جمله اینکه افزایش نرخ بهره موجب کاهش مصرف و در نتیجه موجب کاهش تقاضای کل میشود. علت دیگر نزولی بودن تقاضای کل را به کمک اثر ثروت حقیقی میتوان توجیه نمود. عرضه کل نیز متفاوت از منحنی عرضه یک تصدی یا بازار انفرادی است. •

محبوب الله شریفی

معاون بخش نظارت داخل ساحه آمریت

نظارت امور مالی

نقش ارتباطات در اقتصاد خانواده

صنعت ارتباطات در شرایط فعلی در تمامی بخش های زندگی انسانها ریشه دوانیده است از ساده ترین بخش زندگی انسانها شروع تا تمامی مسایل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و دینی رول اساسی داشته است و تمامی کشور های جهان در جهت نهادینه شدن این صنعت توجه جدی کرده اند تا در تمامی جوانب زندگی بالخصوص بخش اقتصادی از آن استفاده نمایند.

در اکثر کشور ها اعضای خانواده با استفاده از صنعت ارتباطات توانسته اند در بخش اقتصادی در زندگی شان تغییرات جدی را رونما سازند، اما متأسفانه در افغانستان خانواده ها بخاطر عدم آگاهی لازم، بر علاوه توسعه این سکتور در ۸ سال گذشته ازین صنعت بهره برداری اندک نموده اند. بناً برای آگاهی دادن خانواده ها در مورد تأثیرات مثبت این صنعت در بخش اقتصاد شان بسیار مهم و ضروری شمرده می شود. با صراحت می توان گفت که بخشی از معضلات اقتصادی خانواده ها در صورتیکه آنها از صنعت ارتباطات استفاده درست مینمودند مواجه نمی بودند. صنعت ارتباطات به اعضای خانواده ها کمک می کند که بتوانند مصارف خود را تنظیم کنند و در جستجوی وظایف پر درآمد تر برای تمام اعضای خانواده و بالخصوص برای زنان امکانات را مساعد و در کاهش مخارج و هزینه ها و بدست آوردن مواد مورد ضرورت بهتر و با کیفیت تر سطح زندگی خانواده ها را

بهبود بخشد. این صنعت سبب می شود تا مصرف های غیر ضروری در جامعه کاهش یابد و اقتصاد خانواده ها را بهبود و در اجرای خدمات مختلف تسهیلات فراوان را ایجاد و رفت و آمد های روزانه و هزینه های آن را کاهش، سرعت و دقت کار را افزایش و میزان مصارف را کاهش می دهد.

در بعضی کشور ها مردان خانواده با تن در دادن به کار های سخت و طاقت فرسا مجبور اند تمام نیاز مندی های فامیل خویش را تأمین نمایند اما زنان نظر به سنت های موجود در جامعه و نبود زمینه و ظرفیت کاری نمی توانند به اقتصاد جامعه کمک کنند که درین صورت نیاز مندی های زندگی اعضای خانواده برآورده نگردیده که در نتیجه فقر گریبان گیر این خانواده ها شده و دچار مصایب فراوان می شوند، بناً نهادینه شدن صنعت ارتباطات در جامعه می تواند برای ایجاد مشاغل برای زنان و معلولین، این قشر عظیم و آسیب پذیر جامعه کمک کند، این قشر بزرگ جامعه می تواند محصولات دستی و هنری خویش را بطور غیر مستقیم به بازار عرضه نمایند و این برنامه کمک می نماید که هم روابط اجتماعی بحالت خود باقی بماند و هم این بخش قشر عظیم اجتماعی، شامل کار شده و به اقتصاد خانواده کمک اقتصادی مینماید. بدون نهادینه شدن این صنعت، خانواده های فقیر و قشر کم درآمد در اوضاع اقتصادی فعلی کشور هر روز فشار بر آنها

افزایش می یابد و هزینه های خانواده های بدون پس انداز، توان پرداخت هزینه های اتفاقی، ناگهانی و ضرر های ناشی از آن را ندارند، به هر اندازه میزان پس انداز برای این گونه هزینه های پیش بینی ناپذیر، دقیق تر باشد، برای خانواده ها آرامش خاطر را بار می آورد. بناً خانواده ها باید هزینه معینی را با توجه به درآمد خود، تعداد اعضای فامیل و سنین آنها در نظر بگیرند. اگر اعضای خانواده بدون مسئولیت در قبال خانواده، به هزینه کردن بپردازند، یا بدون توجه به سطح درآمد به مصرف بیاندیشند و یا تأمین همه هزینه ها را از یک نفر نان آور خانه توقع داشته باشند در آن صورت شیرازه خانواده از هم خواهد پاشید. زیرا درآمد های بدست آمده در بعضی فامیل ها تکرار شدنی نبوده اگر هزینه خانواده ها با این گونه درآمد ها هماهنگ شود، بر هم خوردن شیرازه و تعادل مالی این گونه خانواده ها حتمی خواهد بود، باید اینگونه درآمد ها صرف هزینه های روزمره نشده بلکه در بخش های استثنایی از آن استفاده بعمل آید و تمامی اعضای خانواده حتی کودکان از محدودیت های درآمد های خانواده خود آگاه باشند تا خواسته های شانرا مطابق آن عیار سازند.

عبدالحفیظ شاهین

جغرافیای اقتصادی چیست؟

جغرافیای تاریخی، جغرافیای جمعیت شناسی، جغرافیای حمل و نقل و ارتباطات، جغرافیای روستا شناسی، جغرافیای سیاسی، جغرافیای صنعتی، جغرافیای زراعتی، جغرافیای کوچیها و طرز زندگی آنها، جغرافیای نظامی و ...

* جغرافیای طبیعی شامل: جغرافیای آبها و اقیانوسها، جغرافیای ریاضی (زمین و فضا)، جغرافیای محل زیست، جغرافیای جنگلها و پوشش گیاهی، آب و هوا شناسی (اقلیم شناسی)، هیدرولوژی، کارتوگرافی و ...

* جغرافیای ناحیه ای شامل: جغرافیای استراتیژی ملی، جغرافیای توسعه پایدار شهری،

کند. که با آنچه در مباحث علم اقتصاد عنوان شده است، فرق دارد. زیرا علم اقتصاد بطور کلی به بررسی کوشش ها و تلاش انسان در خصوص شیوه، مصرف و چگونگی روابط پدیده های اقتصادی، فلسفه ها و تیوری های این علم میپردازد، اما جغرافیه با توجه به پیشرفت و ترقی علوم دیگر و با نظر داشت تکامل جامعه بشری تعاریف جدید، مدرن و نوینی به خود گرفته و همچنین به شاخه ها، شعبات به شرح زیر تقسیم بندی شده است:

* جغرافیای انسانی شامل: جغرافیای اجتماعی، جغرافیای اقتصادی، جغرافیای صحتیابی،

اصولاً پدیده هایی که با هم و یکجا ظهور می کنند و به نحوی در حیات انسان موثر واقع میگردند علم جغرافیه است. جغرافیه آن قسمت از دانش بشری است که از مشخصات مناطق و نواحی مختلف زمین و پراگندگی پدیده های گوناگون سطح زمین اعم از انسان و طبیعت، بالاخره از روابط انسان و محیطی که خود باعث به وجود آمدن پدیده های انسانی است و روابط متقابل پدیده های فوق را مورد بحث قرار میدهد. جغرافیای اقتصادی شاخه یی از جغرافیای انسانی است که از تولید، توزیع، مصرف و سایر محصولات مختلف بحث می

جغرافیای توسعه روستایی، جغرافیای صنعت توریسم و ...

* جغرافیای کار بردی و مکتبها شامل: مکتب جغرافیای آنارشیزیم، مکتب جغرافیای ایکولوژیک، مکتب جغرافیای انتقادی، مکتب جغرافیای رادیکال، مکتب جغرافیای رفتار فضایی، مکتب جغرافیای ساختاری، مکتب جغرافیای فرهنگی و ...

باید گفت: جهانی شدن اقتصاد زمانی تحقق پیدا می کند که حدود جغرافیا و حاکمیت ملی در فعالیت های اقتصادی از قبیل تجارت، سرمایه گذاری، تولید و انتقالات مالی کمترین نقش را داشته باشند. در آنصورت روند جهانی شدن اقتصاد کشورها هر چه بیشتر آسان صورت گرفته و دامنه پیدا میکند.

در مورد جغرافیای صنعتی تذکار یافته است که صنعت، که آن را فعالیت گروه دوم نیز می نامند، عبارت است از: عمل تغییر شکل دادن به اشیاء خام به کمک کار و تبدیل آن به اشیایی که به نحوی مورد استعمال دارند. صنعت می تواند تولید مواد و همچنین موارد استعمال آن را نیز در بر گیرد. این تعریف گسترده می تواند (صنایع دستی) و همه انواع ساخته های خانگی نیز باشد. ولی در معنی واژه ای، صنعت مستلزم به کار گرفتن وسایل ماشینی و تولید جمعی است. البته حد و مرز میان این دو مفهوم، به خوبی شناخته نشده است.

در مورد زراعت باید گفت: نقش زراعت تنها برای یک جمعیت دهقانی حایز اهمیت و اعتبار است، بلکه از آن جا که انسان به فعالیت غیر زراعت نیز اشتغال دارد، زمین را نمی توان تنها عامل تجمع جمعیت شمرد؛ بلکه لازم است تا منابع طبیعی غیر غذایی، مانند منابع نیروزا و منابع معدنی را نیز به حساب آورد.

همچنان جغرافیای اقتصادی انسان را از نتیجه تلاش ها و کوشش های انسان در مورد تولید، توزیع و مصرف در مناطق مختلف جهان آگاهی میدهد، به عبارت دیگر جغرافیای اقتصادی،

کارکرد های اقتصادی را به روش جغرافیایی مورد بررسی و مطالعه قرار میدهد. ملاحظاتی که در خصوص آب و هوا و سایر عوامل جغرافیایی و شناخت خصوصیات اقلیمی و تأثیر آن در محصولات زراعتی، پرورش حیوانات و شناخت منابع طبیعی از قبیل آب، خاک، راه های مواصلاتی و حمل و نقل زراعتی و صنعتی، منابع طبیعی آب و مواد نفتی برای تولید نیروی سوخت در جغرافیه اقتصادی دخالت انسان ها را در طبیعت نباید از نظر دور داشت و همچنان دخالت دولت تصامیم سیاسی آن از عوامل اصلی تغییرات اقتصادی و اجتماعی بشمار میرود و این دخالت ها و تصمیم ها در میزان تولیدات و سطح انتقال و چگونگی بهره برداری از زمین و منابع طبیعی تأثیر عظیم دارد پس جغرافیای اقتصادی را چنین تعریف نموده اند:

جغرافیای اقتصادی، اقتصاد را مورد مطالعه و جغرافیه روش های مورد مطالعه را مشخص می نماید. همانگونه که در جغرافیای جمعیت، جمعیت موضوع، و جغرافیا روش مطالعه را ارائه میدهد.

دانشمندی دیگری چنین تعریف میکند: جغرافیای اقتصادی علمیست که از تمام موضوعات مختلف اقتصادی و منابع زیر زمینی، امتعه تولید شده و ارتباط انسان ها را در روی زمین، تولید، مصرف و شیوه های تولید را مطالعه میکند. از اینکه جغرافیای اقتصادی بخشی از علوم اجتماعی می باشد، جغرافیای اقتصادی با جغرافیای دیگر هم ارتباط دارد مانند: جغرافیای فیزیکی که روابط انسانها را با کائنات قایم می نماید، جغرافیای سیاسی که سر نوشت یک کشور را به بحث میگیرد و جغرافیای بشری که ارتباط انسان را با نفوس و طرز فعالیت آنها را تحت مطالعه قرار داده و همینگونه جغرافیای صنعتی که ارتباط مستقیم با معادن دارد و جغرافیه زراعتی، زراعت یک کشور را مطالعه می نماید. فراموش نکنیم که جغرافیای اقتصادی مساحت، محیط و ارقام

تولید، علل کمی و کیفی فعالیت های اقتصادی انسان ها به منزله وسایل اصلی برای یک تصدی وانمود مسیازد و طور خلاصه میتوان گفت جغرافیای اقتصادی شامل چهار بخش است.

جغرافیای صنعتی

جغرافیای مبادلات و تجارت

جغرافیای مواصلات

جغرافیای زراعت

بخاطر باید داشت که توسعه اقتصادی در هر سر زمین، وابسته به کارایی، ترکیب اقتصادی (زراعت، صنعت و خدمات) می باشد و کشوری را نمی توان یافت که در یکی از بخشهای اقتصادی به رشد و توسعه رسیده باشد زیرا برای رسیدن به توسعه، رابطه محکمی بین سه بخش اقتصاد وجود دارد. ازینرو است که کشور های دنیا را می توان به دو گروه توسعه یافته در هر سه بخش زراعت، صنعت و خدمات و یا توسعه نیافته در تمامی این بخشها تقسیم نمود.

با توجه به اهمیت صنعت در رشد و توسعه اقتصادی سر زمینها، شناخت کارکرد های این فعالیت تولیدی و پی بردن به مسائل و مشکلات آن لازم و ضروری می باشد.

این ویژگیها شامل نیروی انسانی، سرمایه و روند سرمایه گذاری، بازار های داخلی و خارجی، شبکه های ارتباطی و حمل و نقل، مواد اولیه و منابع معدنی، انرژی، جهت دهی ها و حمایتهای دولتی است. بحث در مورد روند توسعه صنعتی و ارزش اقتصادی در شاخه های صنایع استخراجی، نفت و گاز و پترو شیمی، صنایع کارخانه ای و کارگاهی و هنر های سنتی (صنایع دستی)، با توجه به توزیع جغرافیایی و موقعیت هر یک از فعالیتها اختصاص دارد. همچنان در مورد قطبهای صنعتی، مسائل و مشکلات زیست محیطی آنها و اهداف و سیاستگذاریهای صنعتی می باشد.

عبداللطیف بایانی

کاهش ۴۴ درصد تولید کوکنار در کشور

چهار ولایت افغانستان در حال حاضر عاری از کشت کوکنار دانسته شده است که قبلاً نیز ۲۰ ولایت کشور عاری از کشت کوکنار اعلان گردیده بود.

طبق آمار ارایه شده کشت و تولید کوکنار در ۲۰ ولایت کشور در حالت صفری قرار داشته. به این مفهوم که کار سال گذشته نتایج مثبت به جا گذاشته است و اینک چهار ولایت دیگر کشور نیز عاری از کوکنار اعلان گردیده است.

کشت کوکنار در ولایات لغمان، کنر، زابل و هرات به صفر رسیده است. امسال کاهش کشت کوکنار در ولایات نا امن هم به مشاهده میرسد. بر اساس سروی که انجام یافته است کشت کوکنار به ۱۲۳۰۰۰ هکتار زمین محدود مانده و در مناطق دیگر کشور که بنابر دلایل مختلف هنوز هم کوکنار کشت میگردد در اثر امراض نباتی ۴۴ درصد آن از بین رفته است. کار شناسان بدین باور اند که بلند رفتن سطح آگاهی مردم در این مورد دلیل دیگر کاهش کشت کوکنار میباشد. کمپاین آگاهی عامه در مورد اضرار کشت کوکنار در سراسر کشور از طرق مختلف ادامه دارد.

BANK

DA AFGHANISTAN BANK

FORTY NINE ISSUE FIFTH YEAR

JULY

2011

www.centralbank.gov.af